

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO**

Diplomsko delo

**VPLIV SVETOVNE KRIZE NA
ZAPOSLOVANJE V REPUBLIKI SLOVENIJI**

Monika Seitl

Ljubljana, september 2014

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO**

DIPLOMSKO DELO

**VPLIV SVETOVNE KRIZE NA ZAPOSLOVANJE V REPUBLIKI
SLOVENIJI**

Kandidatka: Monika Seidl
Vpisna številka: 04037613
Študijski program: univerzitetni študijski program Uprava prva stopnja
Mentor: izr. prof. dr. Aleksander Aristovnik

Ljubljana, september 2014

IZJAVA O AVTORSTVU DIPLOMSKEGA DELA

Podpisana Monika Seiti, študentka univerzitetnega študijskega programa Uprava prva stopnja, z vpisno številko 04037613, sem avtorica diplomskega dela z naslovom: Vpliv svetovne krize na zaposlovanje v Republiki Sloveniji.

S svojim podpisom zagotavljam, da:

- je predloženo delo izključno rezultat mojega lastnega raziskovalnega dela,
- sem poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric, ki jih uporabljam v predloženem delu, navedena oz. citirana v skladu s fakultetnimi navodili,
- sem poskrbela, da so vsa dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric navedena v seznamu virov, ki so sestavni element predloženega dela in je zapisan v skladu s fakultetnimi navodili,
- sem pridobila vsa dovoljenja za uporabo avtorskih del, ki so v celoti prenesena v predloženo delo in sem to tudi jasno zapisala v predloženem delu,
- se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del, bodisi v obliki citata bodisi v obliki skoraj dobesednega parafraziranja bodisi v grafični obliki, s katerim so tuje misli oz. ideje predstavljene kot moje lastne – kaznivo po zakonu (Zakon o avtorski in sorodnih pravicah, Ur. list RS, št. 21/95), kršitev pa se sankcionira tudi z ukrepi po pravilih Univerze v Ljubljani in Fakultete za upravo,
- se zavedam posledic, ki jih dokazano plagiatorstvo lahko predstavlja za predloženo delo in za moj status na Fakulteti za upravo,
- je elektronska oblika identična s tiskano obliko diplomskega dela ter soglašam z objavo dela v zbirki »Dela FU«.

Diplomsko delo je lektorirala: Bojana Vicozi, prof. slov.

Ljubljana, 22.08.2014

Podpis avtorice:
Monika Seiti

POVZETEK

Diplomsko delo predstavlja pereč problem sodobne družbe po celem svetu. To je brezposelnost, ki je postala globalen pojav po nastanku svetovne finančne in gospodarske krize. Najbolj prizadeta struktura brezposelnih oseb v Republiki Sloveniji in Evropski uniji po nastanku svetovne finančne in gospodarske krize, v obdobju od leta 2008 do leta 2013, so starejše osebe, osebe z nizko izobrazbo, mladi ter osebe, ki so registrirane kot brezposelne osebe manj kot eno leto.

Namen diplomskega dela je predstaviti problem brezposelnosti v Republiki Sloveniji ter ugotoviti, kako sta nanjo vplivali svetovna finančna in gospodarska kriza. Osredotočila sem se na primerjavo brezposelnosti med Republiko Slovenijo in Evropsko unijo ter posledično analitično primerjala statistične podatke o registrirano brezposelnih osebah po različnih strukturah brezposelnosti, kot so spol, starost, stopnja izobrazbe ter trajanje brezposelnosti v Republiki Sloveniji in Evropski uniji.

Cilj je na podlagi primerjalne analize statističnih podatkov o brezposelnosti po spolu, starosti, stopnji izobrazbe ter trajanju brezposelnosti, ugotoviti, ali je v preučevanem obdobju pred nastankom svetovne krize, to je od leta 2005 do leta 2008, ter v obdobju po nastanku svetovne krize, od leta 2009 do leta 2013, število registrirano brezposelnih oseb v Republiki Sloveniji in Evropski uniji naraščalo ali padalo, in katere strukture brezposelnosti so najbolj oz. najmanj ogrožene v Republiki Sloveniji in Evropski uniji. Ugotovila sem, da se je brezposelnost v Republiki Sloveniji in Evropski uniji pred nastankom svetovne krize zmanjševala, po nastanku pa se je povečevala.

Tematika dela se osredotoča tudi na politiko in slovensko zakonodajo, kakšne ukrepe je določila za zmanjšanje brezposelnosti v Republiki Sloveniji pred nastankom svetovne finančne in gospodarske krize ter kakšni so aktualni načrti za prihodnost. Ugotovila sem, da se je brezposelnost kljub naporom Vlade Republike Slovenije s sprejetjem različnih ukrepov na področju trga dela in brezposelnosti povečevala vse do konca leta 2013.

Ključne besede: brezposelnost, kriza, Evropska unija, ukrepi, Republika Slovenija.

SUMMARY

IMPACT OF THE GLOBAL CRISIS ON EMPLOYMENT IN REPUBLIC OF SLOVENIA

The thesis presents a pressing problem of modern society worldwide. This is unemployment, which has become a global phenomenon after the emergence of the global financial and economic crisis. Most affected structure of unemployed residents in Republic of Slovenia and the European Union after the occurrence of the global financial and economic crisis in the period from 2005 to 2013 are the elderly, people with low education, youth and persons who are registered as unemployed for less than one year.

The purpose of the thesis is to present the urgent problem of unemployment in Slovenia, and how it is affected by the global financial and economic crisis. I focused on the comparison of unemployment between Slovenia and the European Union and the consequent analysis comparing statistical data on registered unemployed persons by the different structures of unemployment such as gender, age, educational level and duration of unemployment in the Republic of Slovenia and the European Union.

The objective is based on a comparative analysis of statistical data on unemployment by gender, age, education level and duration of unemployment, to determine whether the analyzed period before the advent of the global crisis, from 2005 to 2008 and in the period after the occurrence of the global crisis, since 2009 to 2013, the number of registered unemployed persons in the Republic of Slovenia and the European Union increased or parachute, and which structures of employment are most or at least threatened in the Republic of Slovenia and the European Union. I found out that the unemployment rate in Slovenia and the European Union before the advent of the global crisis reduced, but experienced growth later on.

The theme of the work focuses on policy and Slovenian legislation, what measures were established to reduce unemployment in Slovenia before the advent of the global financial and economic crisis and what are the current plans for the future. I found out that, despite the efforts of the Government of the Republic of Slovenia to adopt various measures on the labor market and unemployment, the latter was increasing until the end of 2013.

Key words: unemployment, crisis, European Union, measures, Republic of Slovenia.

KAZALO

IZJAVA O AVTORSTVU DIPLOMSKEGA DELA.....	III
POVZETEK	IV
SUMMARY	V
KAZALO	VI
KAZALO PONAZORITEV.....	VIII
KAZALO GRAFIKONOV	VIII
KAZALO SLIK	VIII
KAZALO TABEL.....	VIII
SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC.....	IX
1 UVOD.....	1
2 SVETOVNA FINANČNA IN GOSPODARSKA KRIZA	3
2.1 NASTANEK SVETOVNE FINANČNE KRIZE	3
2.2 NASTANEK SVETOVNE GOSPODARSKE KRIZE	4
2.3 POSLEDICE SVETOVNE KRIZE V SVETU IN EU	4
2.4 VPLIV SVETOVNE KRIZE V REPUBLIKI SLOVENIJI	6
3 BREZPOSELNOST V RS	8
3.1 VRSTE BREZPOSELNOSTI.....	8
3.1.1 CIKLIČNA BREZPOSELNOST	8
3.1.2 SEZONSKA BREZPOSELNOST	9
3.1.3 TEHNOLOŠKA BREZPOSELNOST	9
3.1.4 STRUKTURNA BREZPOSELNOST	9
3.1.5 FRIKCIJSKA BREZPOSELNOST	9
3.2 KATEGORIJE BREZPOSELNIH OSEB.....	9
3.2.1 MLADINA.....	10
3.2.2 STAREJŠI DELAVCI.....	10
3.2.3 ŽENSKES.....	10
3.2.4 IMIGRANTI.....	10
3.2.5 INVALIDI.....	11
3.2.6 DELAVCI IZ NIŽJIH SOCIALNOEKONOMSKIH KATEGORIJ	11
3.3 OBSEG BREZPOSELNOSTI	11
3.3.1 REGISTRIRANA BREZPOSELNOST.....	12
3.3.2 ANKETNA BREZPOSELNOST	12
4 ANALIZA BREZPOSELNOSTI PO IZBRANIH VIDIKIH V RS IN EU.....	12
4.1 SPOL	13
4.1.1 BREZPOSELNOST PO SPOLU V REPUBLIKI SLOVENIJI.....	13
4.1.2 BREZPOSELNOST PO SPOLU V EVROPSKI UNIJI	14

4.2	STAROST.....	16
4.2.1	BREZPOSELNOST PO STAROSTI V REPUBLIKI SLOVENIJI	16
4.2.2	BREZPOSELNOST PO STAROSTI V EVROPSKI UNIJI.....	18
4.3	IZOBRAZBA	19
4.3.1	BREZPOSELNOST PO IZOBRAZBI V REPUBLIKI SLOVENIJI	19
4.3.2	BREZPOSELNOST PO IZOBRAZBI V EVROPSKI UNIJI	21
4.4	BREZPOSELNE OSEBE PO TRAJANJU BREZPOSELNOSTI.....	22
4.4.1	BREZPOSELNE OSEBE PO TRAJANJU BREZPOSELNOSTI V RS.....	22
4.4.2	BREZPOSELNE OSEBE PO TRAJANJU BREZPOSELNOSTI V EU.....	24
4.5	INTERPRETACIJA REZULTATOV.....	26
5	UKREPI ZMANJŠEVANJA BREZPOSELNOSTI V RS.....	29
5.1	UKREPI DRŽAVE NA TRGU DELA	29
5.1.1	STORITVI ZA TRG DELA	30
5.1.2	AKTIVNA POLITIKA ZAPOSLOVANJA.....	30
5.1.2.1	Usposabljanje in izobraževanje	30
5.1.2.2	Nadomeščanje in delitev delovnega mesta.....	30
5.1.2.3	Spodbude za zaposlovanje	31
5.1.2.4	Kreiranje delovnih mest	31
5.1.2.5	Spodbujanje samozaposlovanja	31
5.1.3	ZAVAROVANJE ZA PRIMER BREZPOSELNOSTI.....	31
5.1.4	PRAVICE IZ OBVEZNEGA IN PROSTOVOLJNEGA ZAVAROVANJA ZA PRIMER BREZPOSELNOSTI	32
5.1.4.1	Denarno nadomestilo.....	32
5.1.4.2	Plačilo prispevkov za obvezna socialna zavarovanja	32
5.1.4.3	Plačilo prispevkov za pokojninsko in invalidsko zavarovanje.....	32
5.2	JAMSTVO ZA MLADE.....	32
5.3	PROGRAM EASI	34
5.3.1	PROGRAM PROGRESS	34
5.3.2	SOCIALNO PODJETNIŠTVO.....	35
6	ZAKLJUČEK	36
	LITERATURA IN VIRI.....	38

KAZALO PONAZORITEV

KAZALO GRAFIKONOV

Grafikon 1: Registrirane brezposelne osebe v RS po spolu v obdobju od leta 2005 do leta 2013.....	14
Grafikon 2: Registrirane brezposelne osebe v % po spolu v EU v obdobju od leta 2005 do leta 2013	15
Grafikon 3: Registrirano brezposelne osebe v RS po starostnih razredih v obdobju od leta 2005 do leta 2013	17
Grafikon 4: Registrirano brezposelne osebe v % po starostnih razredih v EU v obdobju od leta 2005 do leta 2013	19
Grafikon 5: Registrirano brezposelne osebe v RS po stopnji izobrazbe v obdobju od leta 2005 do leta 2013	20
Grafikon 6: Registrirano brezposelne osebe v % po stopnji izobrazbe v EU v obdobju od leta 2005 do leta 2013	22
Grafikon 7: Registrirano brezposelne osebe po trajanju brezposelnosti v RS v obdobju od leta 2005 do leta 2013	24
Grafikon 8: Registrirano brezposelne osebe po trajanju brezposelnosti v EU v obdobju od leta 2005 do leta 2013	26

KAZALO SLIK

Slika 1: Shema za uresničitev Jamstva za mlade 2014-2015.	33
--	----

KAZALO TABEL

Tabela 1: Registrirane brezposelne osebe v RS po spolu v obdobju od leta 2005 do leta 2013.....	14
Tabela 2: Registrirane brezposelne osebe v % po spolu v EU v obdobju od leta 2005 do leta 2013.....	15
Tabela 3: Registrirano brezposelnost v RS po starostnih razredih v obdobju od leta 2005 do leta 2013	17
Tabela 4: Registrirano brezposelne osebe v % po starostnih razredih v EU v obdobju od leta 2005 do leta 2013	18
Tabela 5: Registrirano brezposelne osebe v RS po stopnji izobrazbe v obdobju od leta 2005 do leta 2013.....	20
Tabela 6: Registrirano brezposelne osebe v % po stopnji izobrazbe v EU v obdobju od leta 2005 do leta 2013	21
Tabela 7: Registrirano brezposelne osebe po trajanju brezposelnosti v RS v obdobju od leta 2005 do leta 2013	23
Tabela 8: Registrirano brezposelne osebe po trajanju brezposelnosti v EU v obdobju od leta 2005 do leta 2013	25

SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC

APZ	Aktivna politika zaposlovanja
BDP	bruto domači proizvod
EFTA	Evropsko združenje za prosto trgovino
EGP	Evropski gospodarski prostor
EU	Evropska unija
EUROSTAT	Statistični urad Evropske unije
MDDSZ	Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti
MOD	Mednarodna organizacija za delo
OZN	Organizacija združenih narodov
RS	Republika Slovenija
SURS	Statistični urad Republike Slovenije
UMAR	Urad za makroekonomske analize in razvoj
ZDA	Združene države Amerike
ZRSZ	Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje
ZUTD	Zakon o urejanju trga dela

1 UVOD

Brezposelnost je v Republiki Sloveniji postala aktualna tema po vstopu svetovne finančne in gospodarske krize na slovenski trg dela v letu 2008. Posledice krize so se začele kazati na slovenskem trgu dela po letu 2008, ko se je država začela soočati s povečanjem števila brezposelnih oseb. Najbolj prizadeta struktura brezposelnih oseb so starejše osebe, osebe z nizko izobrazbo ter mladi.

Namen diplomskega dela je predstaviti pojem brezposelnosti v Republiki Sloveniji ter kakšno vlogo imata pri tem svetovna finančna in gospodarska kriza. Pri analizi se bom osredotočila na primerjavo brezposelnosti med Republiko Slovenijo in Evropsko unijo po različnih strukturah brezposelnosti, kot so spol, starost, stopnja izobrazbe ter trajanje brezposelnosti. Tematika dela se osredotoča tudi na politiko in slovensko zakonodajo, kakšne ukrepe je določila za zmanjšanje brezposelnosti v Republiki Sloveniji pred nastankom svetovne finančne in gospodarske krize ter kakšni so aktualni načrti za prihodnost.

Cilj je na podlagi primerjalne analize statističnih podatkov o brezposelnosti po spolu, starosti, stopnji izobrazbe ter trajanju brezposelnosti ugotoviti, ali je v preučevanem obdobju pred nastankom svetovne krize, to je od leta 2005 do leta 2008 ter v obdobju po nastanku svetovne krize, od leta 2009 do leta 2013, število registrirano brezposelnih oseb v Republiki Sloveniji in Evropski uniji naraščalo ali padalo, in katere strukture brezposelnosti so najbolj oz. najmanj ogrožene v Republiki Sloveniji in Evropski uniji.

V času raziskovanja, formuliranja in pisne predstavitve rezultatov raziskovanja sem tako proučila naslednje hipoteze:

- da je svetovna kriza vplivala na brezposelnost v Republiki Sloveniji;
- da bi bila sedanja brezposelnost nižja, če bi Republika Slovenija imela pripravljene ustrezne ukrepe za primer brezposelnosti, pred vdorom svetovne finančne in gospodarske krize;
- da se zaradi ukrepov aktivne politike zaposlovanja mladih, sprejetih s strani države, brezposelnost mladih z leti znižuje.

Pri izdelavi diplomskega dela sem uporabila več postopkov, kot so preučitev literature, postavitev raziskovalnih vprašanj, preučitev podatkov raziskav, analiziranje in primerjanje rezultatov, pridobljenih z raziskavo. Pri zbiranju, analiziranju in interpretiranju podatkov sem uporabila naslednje metode dela:

- metodo deskripcije, s katero sem opisala teorijo;
- komparativno metodo, s katero sem primerjala enaka ali podobna dejstva različnih avtorjev in prišla do novih oziroma izpopolnjenih znanj;
- metodo kompilacije, s katero sem povzela opazovanja, spoznanja, stališča, sklepe in rezultate drugih avtorjev in upoštevala pravila citiranja;

- metodo klasifikacije, s katero sem definirala posamezne pojme;
- metodo analize, s katero sem povezala teoretične poglede in preverjene izide iz prakse v celoto;
- statistično metodo, s katero sem zbirala statistične podatke iz Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje, EURES-a ter SURS-a.

Jedro diplomskega dela predstavlja pet poglavij. V drugem poglavju sem opisala nastanek svetovne finančne in gospodarske krize, posledice svetovne krize v svetu in Evropski uniji ter kakšen je njen vpliv v Republiki Sloveniji. V tretjem poglavju je opisana glavna tema diplomskega dela, to je brezposelnost v Republiki Sloveniji, njene vrste, kategorije in njen obseg. Nadalje sem analizirala brezposelnost po izbranih vidikih v Republiki Sloveniji in Evropski uniji, in sicer po spolu, starosti, stopnji izobrazbe ter trajanju brezposelnosti. Na koncu analize sem opravila interpretacijo rezultatov in prišla do ključnih spoznanj, ki so navedeni v zaključku diplomskega dela. Zadnje poglavje pa opisuje ukrepe zmanjševanja brezposelnosti na trgu dela v Republiki Sloveniji ter kakšni so ukrepi vlade za zmanjšanje brezposelnosti mladih.

2 SVETOVNA FINANČNA IN GOSPODARSKA KRIZA

»Svetovna kriza se je leta 2009 začela in nadaljevala s padcem finančnih velikanov, ki so desetletja delovali kot stebri razvoja zahodne družbe. Padec se je začel zaradi nepremišljenega ravnanja lastnikov globalnih družb in globalnih menedžerjev. Posledice finančnega zloma so se globalno odrazile v izgubi velikega števila delovnih mest po vsem svetu. V začetku leta 2009 so bili izvedeni številni ukrepi na svetovni ravni, in sicer odkupi slabih terjatev, obsežne garancije za vloge v bankah ter za zasebne in podjetniške dolgove, neposredne pomoči finančnim konglomeratom, fiskalne stimulacije in zniževanje obrestnih mer. Vendar te spodbude niso imele pričakovanega učinka.« (Drobnič, 2009, str. 33)

2.1 NASTANEK SVETOVNE FINANČNE KRIZE

Prvo znamenje finančne krize se je pojavilo aprila 2007 v ZDA, ko je bankrotirala prva večja hipotekarna ustanova. Posledično je začetek finančne krize povzročil padec cen nepremičnin (Štiblar, 2008, str. 92).

Marca 2008 se je zrušila ena izmed velikih investicijskih bank v ZDA, Bear Stears, katero je kupila ameriška banka J. P. Morgan Chase, ob dodatni podpori ameriške fundacije za razvoj podjetništva (Štiblar, 2008, str. 92).

V septembru 2008 je ZDA nacionalizirala dve največji hipotekarni finančni ustanovi, Fannie Mae in Freddy Mack, ki sta pred tem bankrotirali. Prav tako v septembru 2008 sta propadli naslednji dve večji investicijski banki v ZDA, Merrill Lynch in Lehman Brothers (Štiblar, 2008, str. 92).

Kmalu zatem je ameriška vlada nacionalizirala največjo ameriško zavarovalnico American International Group za preprečitev pred bankrotom. Ameriška vlada je odobrila 85 milijard dolarjev dvoletnega posojila, v zameno za 80 % delnic lastništva zgoraj omenjene zavarovalnice (Štiblar, 2008, str. 92).

»Cene delnic največje investicijske banke v ZDA, Goldman Saks, so samo v enem dnevu padle za 12,5 %. V največjem bančnem stečaju v ameriški zgodovini so zvezni regulatorji prevzeli največjo hranilnico in posojilno ustanovo v ZDA, Washington Mutual, in jo prodali ameriški banki J. P. Morgan Chase.« (Štiblar, 2008, str. 92)

Po kopičenju negativnih posledic sta ameriška vlada in kongres odobrila finančni paket v višini 700 milijard dolarjev za sistemsko rešitev ameriškega finančnega sistema in ameriške borze Wall Street (Štiblar, 2008, str. 92).

V oktobru 2008 so se pokazali prvi rezultati finančnega paketa, saj novih stečajev finančnih ustanov ni bilo več. Težave s hipotekarnimi posojili v ZDA in z recesijo v svetovnem

gospodarstvu pa še zdaleč niso bile rešene. Sredi novembra 2008 so borzni indeksi konstantno nihali, recesija pa je zajela ves razviti svet (Štiblar, 2008, str. 92).

2.2 NASTANEK SVETOVNE GOSPODARSKE KRIZE

»Gospodarsko recesijo, ki je bila v letu 2007 že na vidiku, je finančna kriza še poglobila in podaljšala, saj je delovanje finančnega trga in gospodarskega sektorja prociklično. Pokazatelji prihajajoče recesije so bili: umirjanje inflacije, manjša mednarodna menjava, padec cen surovin, padec indeksa transporta, zmanjšanje števila gradenj novih hiš, padec prodaje avtomobilov.« (Štiblar, 2008, str. 106)

Ko pa je svetovna gospodarska kriza dejansko nastopila, se je izrazila v sledečih znakih (Štiblar, 2008, str. 106):

- počasnejša svetovna gospodarska rast;
- počasnejša rast svetovne trgovine;
- padec cen surovin;
- zmanjšanje posojil in obrnjeni tokovi kapitala;
- padec indeksa transportnih cen;
- zmanjšanje pomoči revnejšim državam;
- dilema, ali se bodo države lahko »samozavarovale«;
- upad prodaje avtomobilov.

Kriza je opustošila skoraj vse gospodarske sektorje po svetu še posebej jeklarsko industrijo, v kateri so se cene znižale za 20 % do 70 %, prav tako se je cena znižala v transportu, kriza se je kazala tudi v ladjedelništvu, rudarstvu, proizvodnji trajnih in luksuznih dobrin, trgovini, turizmu in gradbeništvu. Manj krizno prizadeta so bila farmacevtska industrija, zdravstvo in nekatere surovinske dejavnosti (Štiblar, 2008, str. 108).

2.3 POSLEDICE SVETOVNE KRIZE V SVETU IN EU

Posledice svetovne krize so se v letu 2009 pričele odražati tako v svetu kot v Evropi. Nastanek posledic lahko pripišemo finančnemu zlomu globalnih družb in menedžerjev. Kljub številnim ukrepom na svetovni ravni, se nastanku finančne krize ni bilo mogoče izogniti.

Svetovna finančna kriza je posledično poglobila in podaljšala gospodarsko recesijo po celem svetu, saj finančni trg in gospodarski sektor delujeta prociklično. Posledice svetovne krize je najprej občutila Amerika, saj se je pričela soočati z negativno rastjo produkta, padcem prodaje na drobno, izgubo v avtomobilski industriji ter padcem cen surovin. Že v letu 2008 je beležila negativno gospodarsko rast, in sicer $-0,92\%$, v naslednjem letu pa se je stanje že malo izboljšalo, saj se je gospodarska rast povečala na $0,11\%$. Amerika je v letu 2008 beležila 46.900,91 ameriških dolarjev BDP na prebivalca, v letu 2009, letu po svetovni krizi, pa se je BDP na prebivalca zmanjšal na 45.461,43 ameriških dolarjev. V obdobju od leta

2004 do leta 2014 je Amerika beležila najnižjo stopnjo inflacije ravno v letu nastopa svetovne krize, torej v letu 2008, in sicer 0,1 %, naslednje leto pa so beležili porast inflacije, saj se je slednja povečala za 2,6 %. ZDA so rekorden javnofinančni primanjkljaj pridobile v letu 2009, ko je ta znašal 1.420 milijard ameriških dolarjev, kar predstavlja 10 % celotnega ameriškega BDP. Ameriški nacionalni dolg, ki ga ima država do imetnikov njenih obveznic, zadolžnic ali vrednostnih papirjev, je v letu 2009 prvič v zgodovini presegel 10.000 milijard ameriških dolarjev, torej več kot 80 % vsega ameriškega BDP. Opisan javni dolg je tako znašal približno 11.910 milijard ameriških dolarjev in se z leti konstantno povečuje.

Z globalizacijo so se posledice svetovne krize nemudoma razširile tudi po Evropi. EU se je po nastanku svetovne krize soočala s padcem zunanjšega povpraševanja in inflacije, počasno rastjo produkta, recesijo v vseh večjih gospodarstvih ter padcem borznih indeksov. V letu 2008 je še beležila 0,4 % gospodarsko rast, v naslednjem letu pa se je slednja že zmanjšala in postala negativna. V letu 2009 je torej Evropska unija imela -4,5 % gospodarsko rast. Podobno je EU beležila tudi pri bruto domačem proizvodu na prebivalca, saj je ta v letu 2008 znašal 0,0 %, v letu 2009 pa je bil prav tako negativen, in sicer -4,8 %. Kot sem že omenila, se je EU soočala s padcem inflacije po nastanku svetovne krize. Inflacija ali devalvacija valute je tako v letu 2008 znašala 3,64 %, leto kasneje pa se je znižala na 0,88 %. Torej se je zmanjšala za kar 2,76 %. Javni dolg Evropske unije je pred nastankom krize znašal 62,0 %, v letu 2009 pa se je povečal za kar 12,4 %, torej je v letu po nastanku svetovne krize znašal 74,4 %. Javni dolg Evropske unije vsakoletno konstantno narašča. Prav tako vsakoletno narašča javno finančni primanjkljaj Evropske unije. V letu pred nastankom svetovne krize je znašal -2,4 % BDP, v letu po nastanku svetovne krize pa se je povečal na -6,9 % BDP.

Svetovna kriza je močno prizadela globalna gospodarstva tako v svetu kot v Evropski uniji, zaradi česar je prišlo do stečajev podjetij in posledično odpuščanj zaposlenih. Najpomembnejša posledica svetovne krize je zagotovo brezposelnost. Ta se pojavi, ko oseba, ki aktivno išče zaposlitev, te ne more najti. Najpogostejše merilo za merjenje brezposelnosti je stopnja brezposelnosti. V letu 2013 je bilo na svetu, po oceni Mednarodne organizacije za delo, približno 202 milijona uradno brezposelnih oseb, do leta 2017 pa naj bi se jih povečalo na 210 milijonov. Najbolj prizadeta struktura brezposelnih oseb so zagotovo mladi. V svetu je bilo leta 2013 brez dela približno 73,8 milijona oseb, mlajših od 24 let. Mednarodna organizacija za delo je ocenila, da se je stopnja brezposelnih mladih zvišala na 12,6 %, kar predstavlja dvojno vrednost splošne stopnje brezposelnosti za leto 2013. Več o brezposelnosti bom predstavila v naslednjih poglavjih.

2.4 VPLIV SVETOVNE KRIZE V REPUBLIKI SLOVENIJI

Svetovna kriza se je iz drugih držav razširila tudi v Slovenijo, zaradi česar se je naša država soočala s hudimi posledicami. Slovensko gospodarstvo je precej odvisno od izvoza blaga, v letu 2008 je znašal 19.808.198 evrov, leto kasneje pa se je že pokazal vpliv svetovne krize na gospodarstvo, saj se je slovenski izvoz blaga posledično zmanjšal za 3.790.527 evrov. Prav tako se je med letoma 2008 in 2009 zmanjšal uvoz blaga iz 23.045.703 evrov (v letu 2008) na 17.115.280 evrov (v letu 2009). Posledično je z letom 2009 postal slovenski trg dela oslabljen.

Investicije podjetij so bile na vrhuncu razvoja v letih gospodarske rasti do začetka svetovne krize. V letu 2009 pa je se je izkazalo, da industrija, ki je vezana na izvozne trge, ni v dobrem položaju. Posledično se je BDP na prebivalca iz leta 2008, ko je znašal 18.437 evrov, v letu 2009 zmanjšal na 17.295 evrov. Slovenijo je že v zadnjem trimesečju leta 2008 prvič doletela negativna gospodarska rast, saj se je iz leta 2007 do leta 2008 zmanjšala za 3,3 %. V letu 2009 pa se je še znižala na kritičnih -8 %. Z letom 2010 pa se je stanje gospodarske rasti začelo izboljševati, saj je v navedenem letu gospodarska rast znašala 1,4 %. Inflacija je leta 2008 dosegla 5,7 %, leto kasneje se je znižala na 0,9 %, v nadaljnjih dveh letih pa je stagnirala.

Slovenski javnofinančni primanjkljaj je sestavljen iz štirih blagajn javnega financiranja, te so zdravstvena blagajna, pokojninska blagajna, državni proračun ter občinski proračun. Zaradi povečanja odhodkov iz navedenih blagajn javnega financiranja ter zmanjšanja prihodkov v letu 2008, se je javnofinančni primanjkljaj v letu 2009 povečal. V letu 2008 je tako javnofinančni primanjkljaj znašal 1,8 % BDP, v letu 2009 pa 3,4 % BDP. Tako kot javnofinančni primanjkljaj se je povečal tudi javni dolg Slovenije. V letu 2009, letu posledic svetovne krize, je bila nominalna višina celotnega javnega dolga 69 milijard evrov oziroma 195 % BDP. Navedeni dolg je sestavljen iz:

- javnega dolga države, ki je znašal 35 % BDP;
- dolga podjetij, ki je znašal 97 % BDP;
- dolga gospodinjestev, ki je znašal 29 % BDP;
- dolga finančnega sektorja, ki je znašal 34 % BDP.

Iz navedenega lahko razberem, da več kot polovico skupnega javnega dolga sestavlja dolg podjetij, ki znaša 97 % BDP oz. 34,3 milijarde evrov. Javni dolg države brez državnih garancij je dosegel 35 % BDP oz. 12,5 milijard evrov. Dolg finančnega sektorja, pri katerem gre za dolg slovenskih bank do tujine (različne obveznice ter posojila), je znašal 34 % BDP oz. 11,8 milijard evrov. Najmanjši je dolg gospodinjestev, ki znaša 29 % BDP oz. 10,4 milijarde evrov.

Republika Slovenija je torej po vstopu svetovne krize na slovenski trg občutila veliko negativnih posledic. Te so zmanjšanje izvoznih naročil, upad prodaje, povečanje bančnih posojil, zmanjšanje borznega indeksa v letu 2008 ter nenapovedano ali dejansko

odpuščanje delavcev. Slovenija se je posledično začela soočati s povečanjem števila brezposelnih oseb.

3 BREZPOSELNOST V RS

Da bomo lažje razumeli brezposelnost v RS, je treba najprej pojasniti sam pojem brezposelnosti, katere vrste poznamo, katere so kategorije in kolikšna je lahko razsežnost oziroma obseg brezposelnosti.

»Brezposelnost kot pojem pomeni družbeno in individualno stanje. Brezposelnost v družbi pojasni, da v določenem obdobju v državi, nimajo vsi prebivalci možnosti za zaposlitev v aktivni dobi, kateri so zmožni za delo in so v procesu iskanja zaposlitve. Individualna brezposelnost doleti posameznika, ki ni zaposlen v delovnem razmerju ali ne opravlja samostojno pridobitne dejavnosti kot samozaposlena oseba ter je voljna delati in si išče zaposlitev.« (Bubnov-Škoberne, 1997, str. 15)

»Brezposelnost med prebivalstvom je družbeni pojav, saj vpliva na obseg državne blaginje ter na gotovost ali negotovost prebivalstva glede zaposlovanja in ustvarjanja dohodkov z delom. Ekonomska in socialna uspešnost države se meri tudi po stopnji brezposelnosti v njej. V določeni državi na raven brezposelnosti vplivajo zunanji in notranji dejavniki ter objektivne in subjektivne okoliščine. Dejavniki, ki vplivajo na nastanek in omejenost brezposelnosti, vplivajo tudi na pridobitev določenih pravic in obveznosti nezaposlenih oseb in na oblikovanje dolžnosti države pri preprečevanju brezposelnosti in varstvo nezaposlenih oseb med njihovo brezposelnostjo.« (Bubnov-Škoberne, 1997, str. 15-16)

3.1 VRSTE BREZPOSELNOSTI

Vzroki, ki so povod za nastanek brezposelnosti v družbi, so po naravi gospodarski, tehnološki ali človeški. Po vzrokih nastanka brezposelnosti so opredeljene različne vrste brezposelnosti. Gospodarska gibanja so vzrok nastanka ciklične ali sezonske brezposelnosti. Tehnološko brezposelnost povzročijo tehnološke spremembe. Povod za nastanek strukturne in frikcijske brezposelnosti pa so okoliščine na strani posameznika (Bubnov-Škoberne, 1997, str. 16).

3.1.1 CIKLIČNA BREZPOSELNOST

Ciklična brezposelnost nastane zaradi pomanjkanja v skupnem (agregatnem) povpraševanju na individualni ravni (povpraševanje po potrošnih dobrinah) in na ravni gospodarstva (povpraševanje po finančnih sredstvih za investicije). Zniževanje povpraševanja po produktih vpliva na zmanjšanje obsega proizvodnje. Zmanjšanje obsega proizvodnje povzroči zmanjšanje števila delovnih mest in negativno vpliva na odpiranje novih delovnih mest. Taka gibanja lahko vplivajo na nastanek visokih stopenj brezposelnosti in ob ekonomskih krizah tudi na množično brezposelnost (Bubnov-Škoberne, 1997, str. 16).

3.1.2 SEZONSKA BREZPOSELNOST

Na nastanek sezonske brezposelnosti vplivajo sezonska nihanja v intenziteti proizvodnje in dela v določenih dejavnostih v različnih letnih obdobjih. Značilna je za nekatere panoge, kot so: gradbeništvo, turizem in gostinstvo (Bubnov-Škoberne, 1997, str. 16).

3.1.3 TEHNOLOŠKA BREZPOSELNOST

Tehnološka brezposelnost nastaja zaradi uvajanja novih tehnologij in novih metod upravljanja in organizacije dela. Tehnološke in organizacijske spremembe lahko vplivajo na zmanjševanje števila že zaposlenih in na zmanjšanje potreb za zaposlovanje novih delavcev. Tehnološka, računalniška in komunikacijska revolucija v zadnjih desetletjih 20. stoletja so med glavnimi generatorji brezposelnosti v razvitih industrijskih državah. Zamenjava človeškega dela s tehnologijo povzroča, da je na trgu dela nepotrebnih vedno več poklicnih in kvalifikacijskih profilov. Najbolj je izrazit presežek nekvalificiranih in nizko kvalificiranih oseb, ki jih je zamenjala cenejša tehnologija (Bubnov-Škoberne, 1997, str. 16).

3.1.4 STRUKTURNA BREZPOSELNOST

Strukturna brezposelnost je posledica neskladja med izobrazbo oziroma usposobljenostjo, zahtevano za razpoložljiva delovna mesta, in dejansko izobrazbo in usposobljenostjo brezposelnih oseb. Strukturna brezposelnost je posledica tehnološkega razvoja in sprememb ter sprememb v strukturi povpraševanja glede na izobrazbo in usposobljenost, ki je potrebna za delo na novih delovnih mestih (Bubnov-Škoberne, 1997, str. 16).

3.1.5 FRIKCIJSKA BREZPOSELNOST

Frikcijska brezposelnost je posledica redne fluktuacije delovne sile in nastane zaradi menjave zaposlitve v času, ko posameznik preneha z eno zaposlitvijo in čaka na začetek nove zaposlitve. Ta brezposelnost se šteje za normalno brezposelnost, ki je posledica rednih zaposlovalnih procesov (Bubnov-Škoberne, 1997, str. 16).

3.2 KATEGORIJE BREZPOSELNIH OSEB

V kategorije brezposelnih oseb v Republiki Sloveniji štejemo mladino, starejše delavce, ženske, imigrante, invalide ter delavce iz nižjih socialnoekonomskih kategorij (Svetlik, 1985, str. 82).

3.2.1 MLADINA

Mladina je v zadnjem obdobju najbolj izpostavljena brezposelnosti. Ugotovitve so pokazale, da je fluktuacija mladine na trgu dela zelo velika. Večina jih pogosto menja zaposlitev in so večkrat za krajši čas brezposelni, preden se ustalijo (Svetlik, 1985, str. 82).

Dejavniki, ki vplivajo na brezposelnost mladine so osebne lastnosti in nagnjenja, premalo delovnih izkušenj in izkušenj na trgu dela ter dejstvo, da ima delovna sila mladih v primerjavi s konkurenčnimi socialnimi kategorijami previsoko ceno (Svetlik, 1985, str. 84-85).

3.2.2 STAREJŠI DELAVCI

Brezposelnost starejših je problematična predvsem zaradi njene dolgotrajnosti. Slednja lahko ima ekonomske, socialne in psihične učinke na posameznika. Razlogov za brezposelnost starejših delavcev je več. Eden izmed njih je pomanjkanje delovnih moči in oslabitev zdravstvenega stanja. Naslednji razlog, ki je povezan s prejšnjim, je sprememba v psihofizični strukturi posameznika, saj so starejši posamezniki zaradi starosti manj prilagodljivi in mobilni kot mlajši delavci. Prav tako pomemben razlog, ki vpliva na brezposelnost starejših delavcev so predsodki delodajalcev (Svetlik, 1985, str. 86-87).

3.2.3 ŽENSKE

Povečanje brezposelnosti žensk, bi lahko pojasnili s strukturnim neskladjem, ki nastaja ob hitrejšem sproščanju delovne sile žensk, kot jo lahko absorbira gospodarstvo. Gre za posebno obliko brezposelnosti, ki se je razvila v obdobju servisne ekonomije oziroma v obdobju razvoja potrošniške družbe. Na povečanje ponudbe ženske delovne sile, ki se kaže tudi v povečevanju brezposelnosti žensk, so pomembno vplivale spremembe v strukturi družine in družinskem življenju. Zmanjšalo se je število otrok in izboljšala se je tehnološka opremljenost gospodinjstev (Lindley v: Svetlik, 1985, str. 88-89).

Pomembni razlogi za brezposelnost žensk so družbeni status, vrednotenje njihovega dela, družbena stigmatizacija, manjši izbor poklicev (v primerjavi z moškimi), poklicna segregacija, manjše plače, absentizem in fluktuacija (Andrisani v: Svetlik, 1985, str. 89).

3.2.4 IMIGRANTI

Imigranti skupaj z drugimi nacionalnimi manjšinami predstavljajo izrazito neugoden položaj na trgu dela. Imajo najnižji družbeni položaj, slabši dohodek, manjšo izobrazbo, nizek družbeni standard in slabšo zaposlitev. Veliko del, ki jih opravljajo so najtežja, umazana in najslabše plačana. Negotova zaposlitev jih selekcionira med brezposelne, opravljena dela pa jim ne omogočajo usposabljanja in napredovanja (Svetlik, 1985, str. 90-91).

3.2.5 INVALIDI

Invalidi so ljudje s pridobljenimi ali prirojenimi posebnostmi, kot so telesne, socialne in psihofizične, katere jim predstavljajo oviro pri vključevanju v delovne procese. Delež invalidov se spreminja glede na kriterije invalidnosti. Med brezposelnimi so zastopani nadpovprečno. Brezposelnost invalidov pogojuje več razlogov, in sicer njihove omejene delovne zmožnosti, politika družbe in družbena stigmatizacija, ki se kaže v izražanju sočustvovanja in odpora (Acton v: Svetlik, 1985, str. 92-93).

3.2.6 DELAVCI IZ NIŽJIH SOCIALNOEKONOMSKIH KATEGORIJ

V to kategorijo sodijo delavci, ki so pridobili nižje kvalifikacije in izobrazbo ter delavci z nižjimi dohodki. Zaradi naraščajoče brezposelnosti bolj usposobljeni delavci zasedejo delovna mesta za manj usposobljene, zaradi česar delavci z nižjimi kvalifikacijami ostanejo brez zaposlitve. Primeri delavcev iz nižjih socialnoekonomskih kategorij so na primer mlade črnske matere samohranilke brez kvalifikacije ali pa starejše nekvalificirane delavke, ki so se preselile z manj razvitih območjih, vse z določenimi bolezenskimi težavami (Svetlik, 1985, str. 94).

3.3 OBSEG BREZPOSELNOSTI

Družbena razsežnost brezposelnosti je odvisna od splošnega obsega brezposelnosti, njenega povprečnega trajanja, od starostne in poklicne strukture ter od industrijske in lokalne razporeditve gostote brezposelnosti. Splošna družbena stopnja brezposelnosti, njena stopnja med posameznimi skupina prebivalstva in njeno trajanje običajno vplivajo na socialnopravni položaj brezposelnih oseb v določenem obdobju v posamezni državi. Obseg in stopnja brezposelnosti v državi se merita z registrirano in anketno brezposelnostjo (Bubnov-Škoberne, 1997, str. 17).

Dejavniki, ki vplivajo na razlikovanje med registrirano in anketno brezposelnostjo so (Kajzer, 2002, str. 484):

- velik delež dolgotrajno brezposelnih in starejših brezposelnih, ki zaradi pasivnosti ne izpolnjujejo merila aktivnega iskanja zaposlitve;
- obsežnost sive ekonomije ter visok delež neformalnega dela;
- sistem zavarovanja in ugodnosti za primer brezposelnosti, zaradi česar se nekatere brezposelne osebe prijavljajo na zavod za zaposlovanje.

V Sloveniji se torej brezposelnost meri po zgoraj navedenih metodah. Stopnjo brezposelnosti predstavlja odstotni delež registriranih brezposelnih oseb v aktivnem prebivalstvu. Pri čemer aktivno prebivalstvo sestavljajo delovno aktivno prebivalstvo in brezposelne osebe, starejše od 15 let. Neaktivno prebivalstvo sestavljajo osebe z lastnimi dohodki, ki so ekonomsko samostojne, ker živijo od dohodkov iz pokojnine ali denarne

pomoči, ter vzdrževani prebivalci, kateri nimajo lastnih dohodkov in jih vzdržujejo starši, sorodniki ali druge osebe (Bubnov-Škoberne, 1997, str. 19).

3.3.1 REGISTRIRANA BREZPOSELNOST

Registrirana brezposelnost ali klasični način merjenja, ki je bil razvit Veliki Britaniji, je definiran s primerjanjem skupine registriranih brezposelnih s skupino pridobitno aktivnih oseb. Stopnjo registrirane brezposelnosti se določi kot delež prijavljenih brezposelnih oseb v delovni sili. Slednjo sestavljajo aktivne osebe, to so zaposlene, samozaposlene in brezposelne osebe, ki so starejše od 15 let (Bubnov-Škoberne, 1997, str. 17).

Mednarodna primerljivost podatkov stopnje registrirane brezposelnosti je problematična, ker države vodijo registre brezposelnih oseb po različnih merilih (Bubnov-Škoberne, 1997, str. 17).

3.3.2 ANKETNA BREZPOSELNOST

Anketno brezposelnost so razvili v zahodnih industrijskih državah in temelji na metodologiji, določeni za statistično spremljanje zaposlenosti in brezposelnosti v Mednarodni organizaciji dela in v Evropski uniji. Metodologije so usklajene v Evropski statistični pisarni, imenovani Eurostat. Statistika, ki se spremlja, temelji na statističnih definicijah, sprejetih v MOD in OZN za aktivno prebivalstvo, delovno silo, zaposlene, podzaposlene in brezposelne. Stopnjo brezposelnosti se po metodologiji MOD ugotavlja na temelju anketiranja izbranega vzorca gospodinjstev. Z anketo se ugotovi, kateri člani vzorčnih gospodinjstev so bili v referenčnem tednu zaposleni (trenutno aktivno prebivalstvo) in kateri brezposelni. S tem sistemom merjenja brezposelnosti pridobimo odstotek, koliko je brezposelnih v trenutno delovno aktivnem prebivalstvu (Bubnov-Škoberne, 1997, str. 18-19).

Bistvena značilnost anketnega sistema merjenja brezposelnosti je, da se za brezposelne štejejo le tiste osebe, ki v referenčnem obdobju niso pridobitno delale niti eno uro. Stopnja anketne brezposelnosti je običajno nižja od registrirane stopnje brezposelnosti, ker registrirane brezposelne osebe največkrat ustvarijo dohodek z različnimi oblikami dela, ki ne sodijo med plačane zaposlitve ali samozaposlitve (Bubnov-Škoberne, 1997, str. 18-19).

4 ANALIZA BREZPOSELNOSTI PO IZBRANIH VIDIKIH V RS IN EU

V tem poglavju so analizirani podatki o strukturi brezposelnih prebivalcev Republike Slovenije in EU po spolu, starosti, izobrazbi ter po trajanju brezposelnosti. S statističnimi podatki, pridobljenimi na Zavodu Republike Slovenije za zaposlovanje (v nadaljevanju ZRSZ), Statističnem uradu RS (v nadaljevanju SURS) ter Statističnem uradu Evropske unije (v nadaljevanju EUROSTAT) so izvedeni izračuni za nekaj let pred letom 2008, ko je v Republiki Sloveniji ter EU nastala svetovna kriza ter nekaj let po njej. Sledenci proučevani

obdobji sta torej od leta 2005 do leta 2008 ter od leta 2009 do leta 2013. Obravnavani podatki so prikazani v tabelah, za boljše ponazoritev pa so narejeni grafi.

4.1 SPOL

V spodnjih tabelah so prikazani podatki o registriranih brezposelnih osebah po spolu v RS in EU v obdobju od leta 2005 do leta 2013. Analizirani so podatki za obdobje pred svetovno krizo, od leta 2005 do 2008, ter podatki za obdobje po svetovni krizi, od leta 2009 do leta 2013.

4.1.1 BREZPOSELNOST PO SPOLU V REPUBLIKI SLOVENIJI

V obdobju pred začetkom svetovne krize od leta 2005 do leta 2008 se je stopnja brezposelnosti po spolu zmanjševala. Največji upad brezposelnosti je razviden pri ženskem spolu, saj je bilo leta 2005 brezposelnih 49.698 žensk, v letu 2008 pa 33.675. Najmanjši upad brezposelnosti pa je bil pri moških, saj jih je bilo v letu 2005 42.877 brezposelnih, v letu 2008 pa 32.564. Največja skupna brezposelnost po spolu je bila leta 2005, saj je bilo brezposelnih 92.575 moških in žensk; najmanjša pa je bila leta 2008, in sicer 66.239 oseb.

V obdobju po svetovni krizi od leta 2009 do leta 2013 se je stopnja brezposelnosti po spolu zviševala. Brezposelnost se je najbolj povečala pri moških, saj je bilo leta 2009 brezposelnih 50.204 moških, v letu 2013 pa kar 64.635. Brezposelnost se je najmanj povečala pri ženskah, saj je bilo leta 2009 brezposelnih 46.468 žensk, v letu 2013 pa 59.380 žensk. Največja skupna brezposelnost po spolu je bila leta 2013, in sicer 124.015 brezposelnih oseb; najmanjša pa je bila v letu 2009, in sicer 96.672 brezposelnih oseb.

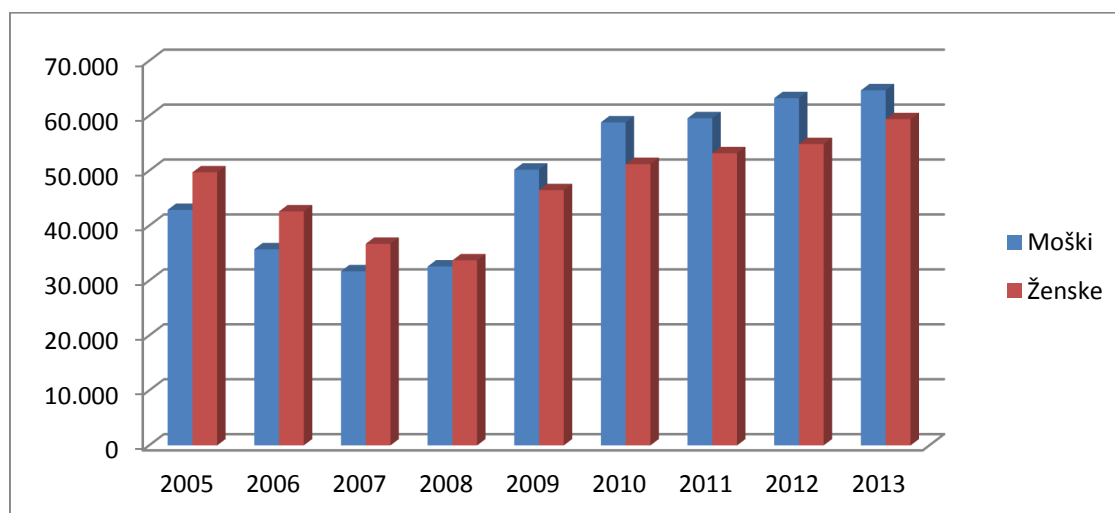
Tabela 1: Registrirane brezposelne osebe v RS po spolu v obdobju od leta 2005 do leta 2013

Spol/Leto	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Moški	42.877	35.711	31.707	32.564	50.204	58.810	59.562	63.211	64.635
Ženske	49.698	42.592	36.704	33.675	46.468	51.211	53.192	54.850	59.380
Skupaj	92.575	78.303	68.411	66.239	96.672	110.021	112.754	118.061	124.015

Vir: (ZRSZ, 2010)

Za lažjo predstavitev podatkov o brezposelnih osebah po spolu v RS v obdobju od leta 2005 do leta 2013 je prikazan graf.

Grafikon 1: Registrirane brezposelne osebe v RS po spolu v obdobju od leta 2005 do leta 2013

Vir: lasten, tabela 1

4.1.2 BREZPOSELNOST PO SPOLU V EVROPSKI UNIJI

V EU se je stopnja brezposelnosti po spolu pred začetkom svetovne krize od leta 2005 do leta 2008 zmanjševala. Največji upad brezposelnosti skozi navedeno obdobje je razviden pri ženskem spolu, saj je bilo leta 2005 brezposelnih 9,8 % žensk, v letu 2008 pa 7,5 % žensk. Najmanjši upad brezposelnosti pa je bil pri moških, saj jih je bilo v letu 2005 8,4 % brezposelnih, v letu 2007 in 2008 pa 6,6 % brezposelnih moških. Največja skupna brezposelnost po spolu je bila leta 2005, saj je bilo skupno brezposelnih 18,2 % moških in žensk; najmanjša pa je bila leta 2008, in sicer 14,1 % oseb.

V obdobju po svetovni krizi od leta 2009 do leta 2013 se je stopnja brezposelnosti po spolu v EU povečevala. Brezposelnost se je najbolj povečala pri ženskah, saj je med letoma 2011

in 2012 zvišala za kar 0,8 %. Brezposelnost se je najmanj povečala pri moških, saj je v navedenem obdobju nihala med 9,0 % in 10,8 % brezposelnimi moškimi. V letu 2011 pa se je brezposelnost pri moških celo znižala za 0,1 % glede na prejšnje leto. Največja skupna brezposelnost po spolu je bila leta 2013, in sicer 21,7 % brezposelnih oseb; najmanjša pa je bila v letu 2009, ko je bilo 17,9 % brezposelnih oseb.

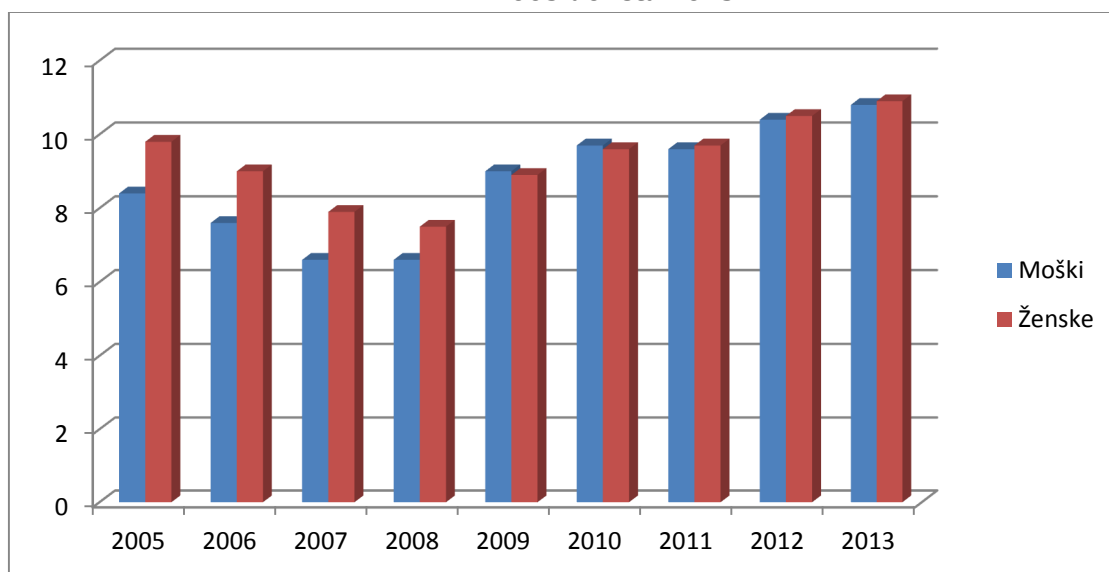
Tabela 2: Registrirane brezposelne osebe v % po spolu v EU v obdobju od leta 2005 do leta 2013

Spol/Leto	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Moški	8,4	7,6	6,6	6,6	9,0	9,7	9,6	10,4	10,8
Ženske	9,8	9,0	7,9	7,5	8,9	9,6	9,7	10,5	10,9
Skupaj	18,2	16,6	14,5	14,1	17,9	19,3	19,3	20,9	21,7

Vir: (Eurostat, 2014)

Za lažjo predstavitev podatkov o brezposelnih osebah v % po spolu v EU v obdobju od leta 2005 do leta 2013 je prikazan graf.

Grafikon 2: Registrirane brezposelne osebe v % po spolu v EU v obdobju od leta 2005 do leta 2013

Vir: lasten, tabela 2

4.2 STAROST

Tabeli 3 in 4 prikazujta podatke o registriranih brezposelnih osebah v RS in EU po starostnih razredih v obdobju od leta 2005 do leta 2013. Starostni razredi zajemajo brezposelne osebe stare do 17 let, od 18 do 24 let, od 25 do 29 let, od 30 do 39 let, od 40 do 49 let, od 50 do 59 let ter od 60 let ali več. Analizirani so podatki za obdobje pred svetovno krizo, od leta 2005 do 2008, ter podatki za obdobje po svetovni krizi, od leta 2009 do leta 2013.

4.2.1 BREZPOSELNOST PO STAROSTI V REPUBLIKI SLOVENIJI

V obdobju od leta 2005 do leta 2008, torej pred nastankom svetovne krize v RS se je stopnja brezposelnosti po starosti zmanjševala. Največji upad brezposelnosti je razviden pri osebah, starih od 18 do 24 let. V letu 2005 je bilo brezposelnih 19.003 oseb, naslednje leto, torej v letu 2006, pa je število brezposelnih od 18. do 24. leta starosti upadlo na 12.380 oseb. Torej se je brezposelnost oseb v navedenem starostnem obdobju zmanjšala za približno 35 %. Najmanjši upad brezposelnosti je razviden v starostnem obdobju od 50 do 59 let, saj je slednja v obdobju od leta 2005 do leta 2008 konstantno nihala med številom 20.000 in 20.863 brezposelnih oseb. Največja skupna brezposelnost po starosti je bila v letu 2005, ko je bilo skupno brezposelnih 92.575 oseb; najmanjša pa je bila leta 2008, in sicer 66.239 oseb.

V obdobju po svetovni krizi od leta 2009 do leta 2013 se je stopnja brezposelnosti po starosti zviševala. Brezposelnost se je najbolj povečala pri osebah, starih med 50 in 59 let, saj je bilo leta 2009 brezposelnih 26.691 oseb, naslednje leto, leta 2010 pa kar 36.040 oseb. Torej so največje posledice svetovne krize občutili ravno brezposelni med 50-im in 59-im letom starosti. Brezposelnost se je najmanj povečala pri osebah, starih do 17 let, saj je v obdobju od leta 2009 do leta 2013 konstantno nihala med številom 103 in 203 brezposelnih oseb do 17. leta starosti. Največja skupna brezposelnost je bila leta 2013, in sicer 124.015 brezposelnih oseb po starosti; najmanjša pa je bila v letu 2009, ko je bilo 96.672 brezposelnih oseb.

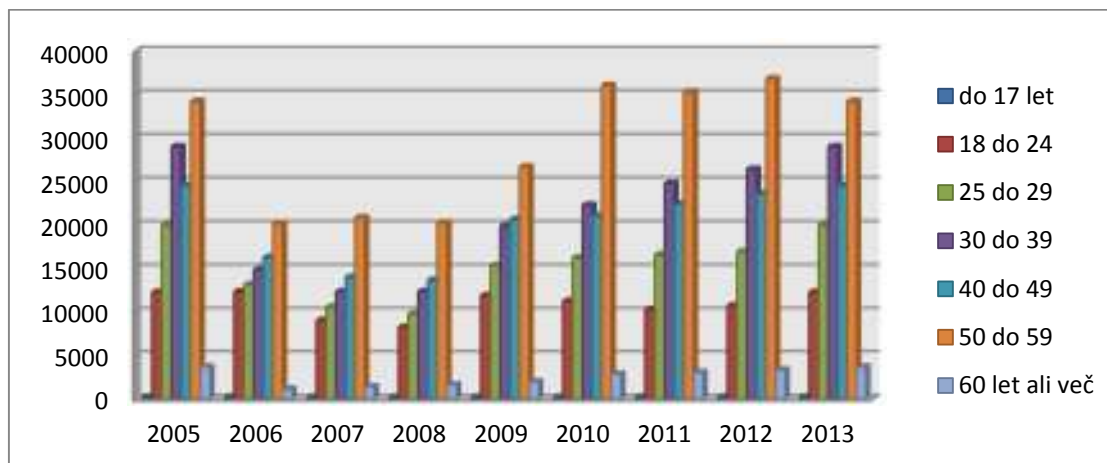
Tabela 3: Registrirano brezposelnost v RS po starostnih razredih v obdobju od leta 2005 do leta 2013

Starostni razred/Leto	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
do 17 let	274	180	98	117	130	104	156	153	203
od 18 do 24 let	19.003	12.380	9.046	8.282	11.929	11.308	10.344	10.743	12.304
od 25 do 29 let	15.750	13.174	10.581	9.824	15.365	16.282	16.628	16.954	20.016
od 30 do 39 let	17.522	14.865	12.353	12.388	19.896	22.311	24.806	26.420	29.023
od 40 do 49 let	19.097	16.319	14.030	13.705	20.665	21.091	22.456	23.632	24.564
od 50 do 59 let	20.000	20.219	20.863	20.274	26.691	36.040	35.303	36.805	34.194
60 let ali več	929	1.166	1.440	1.649	1.996	2.885	3.061	3.354	3.711
Skupaj	92.575	78.303	68.411	66.239	96.672	110.021	112.754	118.061	124.015

Vir: (ZRSZ, 2010)

Za lažjo predstavitev podatkov o brezposelnih osebah po starostnih razredih v RS v obdobju od leta 2005 do leta 2013 je prikazan graf.

Grafikon 3: Registrirano brezposelne osebe v RS po starostnih razredih v obdobju od leta 2005 do leta 2013

Vir: lasten, tabela 3

4.2.2 BREZPOSELNOST PO STAROSTI V EVROPSKI UNIJI

V obdobju od leta 2005 do leta 2008, torej pred nastankom svetovne krize v EU se je stopnja brezposelnosti po starosti zmanjševala. Največji upad brezposelnosti je razviden pri osebah, starih manj kot 25 let. V letu 2005 je bilo brezposelnih 18,9 % oseb, naslednje leto, torej v letu 2006, pa je število brezposelnih, starih manj kot 25 let upadlo na 17,6 %. Torej se je brezposelnost oseb v samo enem letu zmanjšala za približno 1,3 %. Trend nižanja brezposelnosti se je nadaljeval vse do leta 2008. Najmanjši upad brezposelnosti je razviden v starostnem obdobju od 25 do 74 let, saj je slednja v obdobju od leta 2005 do leta 2008 konstantno nihala med 7,7 % in 5,9 % brezposelnih oseb. Največja skupna brezposelnost po starosti je bila v letu 2005, ko je bilo skupno brezposelnih 26,6 % oseb; najmanjša pa je bila leta 2008, in sicer 21,7 % oseb.

V obdobju po svetovni krizi v EU od leta 2009 do leta 2013 se je stopnja brezposelnosti po starosti zviševala. Brezposelnost se je najbolj povečala pri osebah, starih manj kot 25 let, saj je bilo leta 2009 brezposelnih 20,1 % oseb, naslednje leto, leta 2010 pa kar 21,1 % oseb. Brezposelnost se je najmanj povečala pri osebah, starih od 25 do 74 let, saj je v obdobju od leta 2009 do leta 2013 konstantno nihala med 7,6 % in 9,5 % brezposelnih oseb. Največja skupna brezposelnost je bila leta 2013, in sicer je predstavljala 33 % brezposelnih oseb po starosti; najmanjša pa je bila v letu 2009, ko je bilo skupno brezposelnih oseb po starosti 27,7 %.

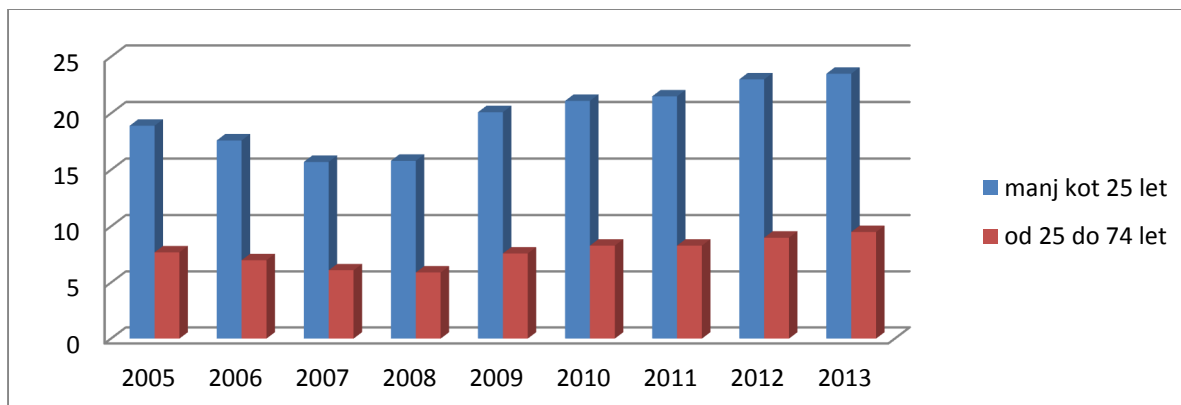
Tabela 4: Registrirano brezposelne osebe v % po starostnih razredih v EU v obdobju od leta 2005 do leta 2013

Starostni razredi/Leto	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
manj kot 25 let	18,9	17,6	15,7	15,8	20,1	21,1	21,5	23,0	23,5
od 25 do 74 let	7,7	7,0	6,1	5,9	7,6	8,3	8,3	9,0	9,5
Skupaj	26,6	24,6	21,8	21,7	27,7	29,4	29,8	32	33

Vir: (Eurostat, 2014)

Za lažjo predstavitev podatkov o brezposelnih osebah v % po starostnih razredih v EU v obdobju od leta 2005 do leta 2013 je prikazan graf.

Grafikon 4: Registrirano brezposelne osebe v % po starostnih razredih v EU v obdobju od leta 2005 do leta 2013

Vir: lasten, tabela 4

4.3 IZOBRAZBA

Podatke o registriranih brezposelnih osebah v RS in EU po stopnji izobrazbe v obdobju od leta 2005 do leta 2013 prikazujeta tabeli 5 in 6. Stopnje izobrazbe so I. stopnja, II. stopnja, III. stopnja, IV. stopnja, V. stopnja, VI. stopnja, VII. in VIII. stopnja, bolonjski študijski programi I., II. in III. stopnje ter I. in II. stopnja terciarnega izobraževanja odraslih. Analizirani so podatki za obdobje pred svetovno krizo, od leta 2005 do 2008, ter podatki za obdobje po svetovni krizi, od leta 2009 do leta 2013.

4.3.1 BREZPOSELNOST PO IZOBRAZBI V REPUBLIKI SLOVENIJI

V obdobju pred nastankom svetovne krize, torej od leta 2005 do leta 2008, se je stopnja brezposelnosti po izobrazbi zmanjševala. Največji upad brezposelnosti je razviden pri osebah s V. stopnjo izobrazbe, saj jih je bilo v letu 2005 brezposelnih 25.411 oseb, brezposelnost pa se je zniževala vse do leta 2008, takrat je bilo brezposelnih 16.895 oseb. Najmanjši upad brezposelnosti je razviden pri osebah s VI. stopnjo izobrazbe, saj je slednja v obdobju od leta 2005 do leta 2008, konstantno nihala med številom 2.232 in 1.927 brezposelnih oseb. Največja skupna brezposelnost po izobrazbi v obdobju pred nastankom svetovne krize je bila v letu 2005, ko je bilo skupno brezposelnih 92.575 oseb; najmanjša pa je bila leta 2008, in sicer 66.239 oseb.

V obdobju po svetovni krizi od leta 2009 do leta 2013 se je stopnja brezposelnosti po izobrazbi zviševala. Brezposelnost se je najbolj povečala pri osebah s VII. in VIII. stopnjo izobrazbe, saj se je slednja konstantno povečevala iz leta v leto za približno 1.200 brezposelnih oseb letno. Brezposelnost se je najmanj povečala pri osebah s III. stopnjo izobrazbe, saj je v obdobju od leta 2009 do leta 2013 konstantno nihala med številom 868 in 934 brezposelnih oseb. Največja skupna brezposelnost je bila leta 2013, in sicer 124.015

brezposelnih oseb po izobrazbi; najmanjša pa je bila v letu 2009, ko je bilo 96.672 brezposelnih oseb.

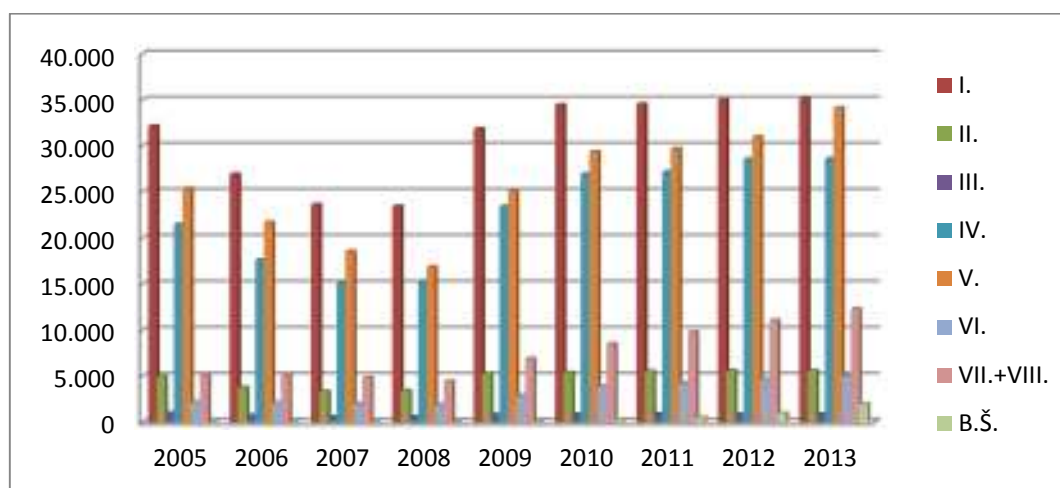
Tabela 5: Registrirano brezposelne osebe v RS po stopnji izobrazbe v obdobju od leta 2005 do leta 2013

Stopnja izobrazbe/Leto	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
I.	32.184	26.957	23.662	23.478	31.874	34.493	34.579	35.010	35.155
II.	4.997	3.822	3.395	3.482	5.334	5.451	5.558	5.657	5.629
III.	1.061	768	643	642	868	897	949	918	934
IV.	21.504	17.637	15.138	15.307	23.450	26.980	27.224	28.587	28.642
V.	25.411	21.728	18.610	16.895	25.116	29.409	29.736	31.018	34.164
VI.	2.232	2.161	2.088	1.927	2.953	3.942	4.311	4.710	5.084
VII.+VIII.	5.186	5.230	4.875	4.479	6.949	8.549	9.862	11.119	12.345
B.Š.¹	/	/	/	29	128	300	535	1.042	2.062
Skupaj	92.575	78.303	68.411	66.239	96.672	110.021	112.754	118.061	124.015

Vir: (ZRSZ, 2010)

Za lažjo predstavitev podatkov o brezposelnih osebah po stopnji izobrazbe v RS v obdobju od leta 2005 do leta 2013 je prikazan graf.

Grafikon 5: Registrirano brezposelne osebe v RS po stopnji izobrazbe v obdobju od leta 2005 do leta 2013

Vir: lasten, tabela 5

¹ B.Š. - bolonjski študijski programi I., II. in III. stopnje.

4.3.2 BREZPOSELNOST PO IZOBRAZBI V EVROPSKI UNIJI

V obdobju pred nastankom svetovne krize v EU, torej od leta 2005 do leta 2008, se je stopnja brezposelnosti po izobrazbi zmanjševala. Največji upad brezposelnosti je razviden pri osebah s IV., V., VI., VII., VIII ter B.Š. stopnjo izobrazbe, saj jih je bilo v letu 2005 brezposelnih 8,1 % oseb, brezposelnost pa se je zniževala vse do leta 2008, takrat je bilo brezposelnih 5,6 % oseb. Najmanjši upad brezposelnosti je razviden pri osebah s I. in II. stopnjo izobraževanja odraslih, saj je slednja v obdobju od leta 2005 do leta 2008 konstantno nihala med 4,5 % in 3,5 % brezposelnih oseb po izobrazbi. Največja skupna brezposelnost po izobrazbi je bila v letu 2005, ko je bilo skupno brezposelnih 23 % oseb; najmanjša pa je bila leta 2008 in sicer 18,9 % oseb.

V obdobju po svetovni krizi v EU od leta 2009 do leta 2013 se je stopnja brezposelnosti po izobrazbi zviševala. Brezposelnost se je najbolj povečala pri osebah s I., II. ter III. stopnjo izobrazbe, saj se je konstantno povečevala iz leta v leto za približno 2 % brezposelnih oseb. Brezposelnost v obravnavanem obdobju se je najmanj povečala pri osebah s I. ter II. stopnjo izobraževanja odraslih, saj je v obdobju od leta 2009 do leta 2013 konstantno nihala med 4,5 % in 6,5 % brezposelnih oseb. Največja skupna brezposelnost je bila leta 2013, in sicer 36,2 % brezposelnih oseb po izobrazbi; najmanjša pa je bila v letu 2009, ko je bilo 24,5 % brezposelnih oseb.

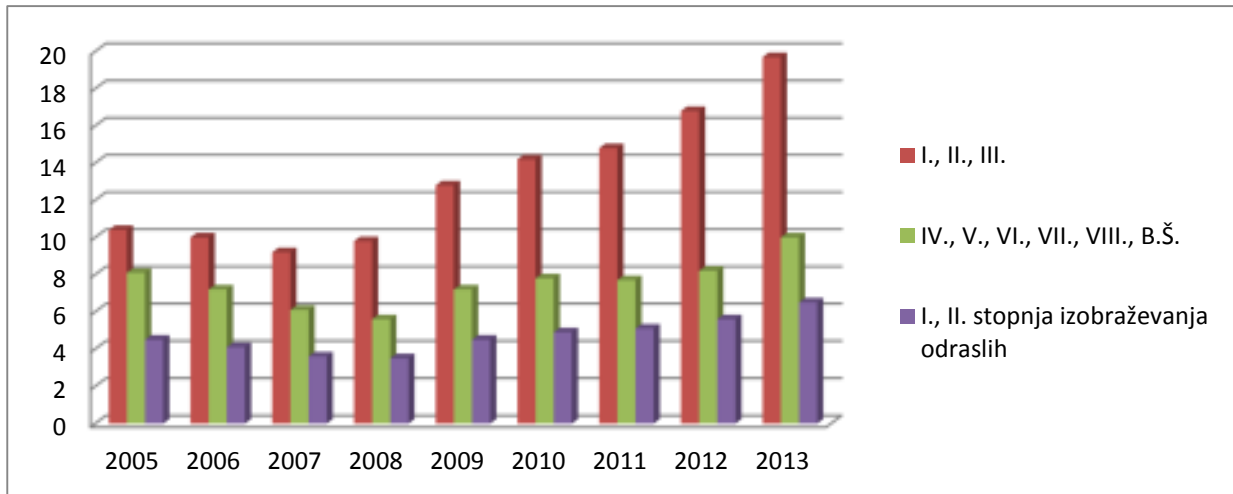
Tabela 6: Registrirano brezposelne osebe v % po stopnji izobrazbe v EU v obdobju od leta 2005 do leta 2013

Stopnja izobrazbe/ Leto	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
I., II., III.	10,4	10,0	9,2	9,8	12,8	14,2	14,8	16,8	19,7
IV., V., VI., VII., VIII., B.Š.	8,1	7,2	6,1	5,6	7,2	7,8	7,7	8,2	10,0
I., II. stopnja izobraževa nja odraslih	4,5	4,1	3,6	3,5	4,5	4,9	5,1	5,6	6,5
Skupaj	23	21,3	18,9	18,9	24,5	26,9	27,6	30,6	36,2

Vir: (Eurostat, 2014)

Za lažjo predstavitev podatkov o brezposelnih osebah v % po stopnji izobrazbe v EU v obdobju od leta 2005 do leta 2013 je prikazan graf.

Grafikon 6: Registrirano brezposelne osebe v % po stopnji izobrazbe v EU v obdobju od leta 2005 do leta 2013

Vir: lasten, tabela 6

4.4 BREZPOSELNE OSEBE PO TRAJANJU BREZPOSELNOSTI

Podatke o registriranih brezposelnih osebah po trajanju brezposelnosti v RS in EU v obdobju od leta 2005 do leta 2013 prikazujeta tabeli 7 in 8. Obdobja trajanja brezposelnosti so do 2 mesecev, od 3 do 5 mesecev, od 6 do 8 mesecev, od 9 do 11 mesecev, od 12 do 23 mesecev, od 24 do 35 mesecev, od 3 do 4 let, od 5 do 7 let in 8 let ali več. Analizirani so podatki za obdobje pred svetovno krizo, od leta 2005 do 2008, ter podatki za obdobje po svetovni krizi, od leta 2009 do leta 2013.

4.4.1 BREZPOSELNE OSEBE PO TRAJANJU BREZPOSELNOSTI V RS

V obdobju pred začetkom svetovne krize od leta 2005 do leta 2008 se je brezposelnost registriranih brezposelnih oseb po trajanju brezposelnosti v RS zmanjševala. Največji upad po trajanju brezposelnosti je viden pri osebah, ki so bile brezposelne do 2 mesecev, saj je brezposelnost pri teh osebah upadala od leta 2005 do leta 2007 za približno 1,6 % na leto, vse do leta 2008, ko se je nenadno zvišala na 18.276 brezposelnih oseb po trajanju brezposelnosti. Najmanjši upad brezposelnosti je bil pri osebah, ki so bile brezposelne od 5 do 7 let, saj je brezposelnost konstantno nihala v obdobju med letoma 2005 in 2008, med 4.153 in 4.329 brezposelnih oseb po trajanju brezposelnosti. Največja skupna brezposelnost po trajanju brezposelnosti je bila leta 2005, saj je bilo takrat brezposelnih oseb 92.575; najmanjša pa je bila leta 2008, in sicer 66.239 brezposelnih oseb.

V obdobju po svetovni krizi od leta 2009 do leta 2013 se je brezposelnost registriranih brezposelnih oseb po trajanju brezposelnosti v RS zviševala. Najbolj se je povečala pri osebah, ki so bile brezposelne od 3 do 4 let. V letu 2009, ko je bilo brezposelnih 5.848 oseb

se je brezposelnost teh oseb z leti še močno povečala, saj je že v letu 2013 bilo 13.347 registrirano brezposelnih oseb, ki so bile brezposelne od 3 do 4 let. Največji upad po trajanju brezposelnosti je viden pri osebah, ki so bile brezposelne od 12 do 23 mesecev. Upad je razviden med letom 2011, ko je bilo brezposelnih 25.966 oseb, ter letom 2012, ko se je njihovo število zmanjšalo na 20.188 brezposelnih oseb v obdobju od 12 do 23 mesecev trajanja brezposelnosti. Največja skupna brezposelnost je bila leta 2013, in sicer 124.015 brezposelnih oseb po trajanju brezposelnosti; najmanjša pa je bila v letu 2009, ko je bilo 96.672 brezposelnih oseb.

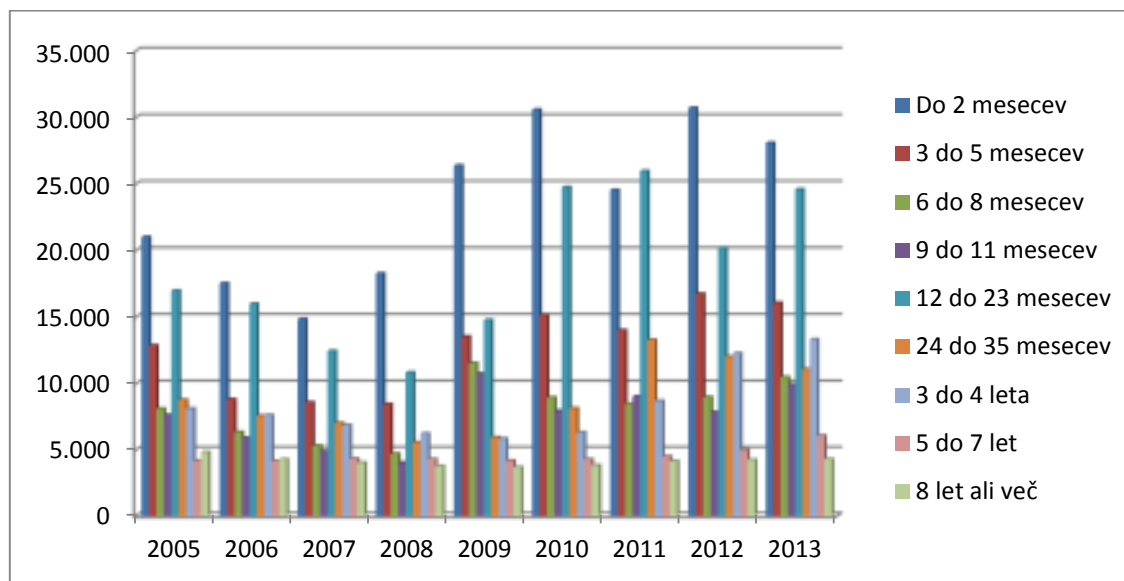
Tabela 7: Registrirano brezposelne osebe po trajanju brezposelnosti v RS v obdobju od leta 2005 do leta 2013

Trajanje brezposelnosti/Leto	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
do 2 mesecev	21.012	17.545	14.857	18.276	26.379	30.574	24.546	30.704	28.086
od 3 do 5 mesecev	12.874	8.835	8.596	8.473	13.543	15.142	14.024	16.748	16.081
od 6 do 8 mesecev	8.130	6.358	5.325	4.707	11.555	8.964	8.486	9.001	10.496
od 9 do 11 mesecev	7.642	5.898	4.895	4.032	10.750	7.969	9.043	7.848	9.937
od 12 do 23 mesecev	16.983	16.006	12.460	10.849	14.780	24.756	25.966	20.188	24.599
od 24 do 35 mesecev	8.794	7.588	7.038	5.575	5.956	8.160	13.297	12.040	11.093
od 3 do 4 let	8.133	7.634	6.879	6.245	5.848	6.339	8.725	12.292	13.347
od 5 do 7 let	4.175	4.153	4.329	4.306	4.176	4.287	4.514	4.993	6.074
8 let ali več	4.832	4.286	4.032	3.776	3.685	3.830	4.153	4.247	4.302
Skupaj	92.575	78.303	68.411	66.239	96.672	110.021	112.754	118.061	124.015

Vir: (ZRSZ, 2010)

Za lažjo predstavitev podatkov o brezposelnih osebah po trajanju brezposelnosti v EU v obdobju od leta 2005 do leta 2013 je prikazan graf.

Grafikon 7: Registrirano brezposelne osebe po trajanju brezposelnosti v RS v obdobju od leta 2005 do leta 2013

Vir: lasten, tabela 7

4.4.2 BREZPOSELNE OSEBE PO TRAJANJU BREZPOSELNOSTI V EU

V obdobju pred začetkom svetovne krize od leta 2005 do leta 2008 se je brezposelnost registriranih brezposelnih oseb po trajanju brezposelnosti v EU zmanjševala. Največji upad po trajanju brezposelnosti je viden pri osebah, ki so bile brezposelne od 12 do 17 mesecev, saj je brezposelnost pri teh osebah konstantno upadala vsako leto v obravnavanem obdobju. Najmanjši upad brezposelnosti je bil pri osebah, ki so bile brezposelne do 2 mesecev, saj je brezposelnost konstantno nihala v obdobju med letoma 2005 in 2007, med 3.019.300 in 2.881.900 brezposelnih oseb po trajanju brezposelnosti, v letu 2008 pa se je nenadno povečala na 3.265.500 brezposelnih oseb. Največja skupna brezposelnost po trajanju brezposelnosti je bila leta 2005, saj je bilo takrat brezposelnih oseb 18.548.400; najmanjša pa je bila leta 2008, in sicer 14.670.500 brezposelnih oseb.

V obdobju po svetovni krizi od leta 2009 do leta 2013 se je brezposelnost registriranih brezposelnih oseb po trajanju brezposelnosti v EU povečevala. Najbolj se je povečala pri osebah, ki so bile brezposelne od 24 do 47 mesecev. V letu 2009 je bilo brezposelnih 1.921.100 oseb, nato pa se je brezposelnost po trajanju z leti povečala in že v letu 2013 je bilo 4.252.500 registriranih brezposelnih oseb, ki so bile brezposelne od 24 do 47 mesecev. Največji upad po trajanju brezposelnosti je viden pri skoraj vseh osebah oz. trajanju brezposelnosti med letoma 2010 in 2011. Največja skupna brezposelnost je bila leta 2013, in sicer 24.422.200 brezposelnih oseb po trajanju brezposelnosti; najmanjša pa je bila v letu 2009, ko je bilo 19.251.500 brezposelnih oseb.

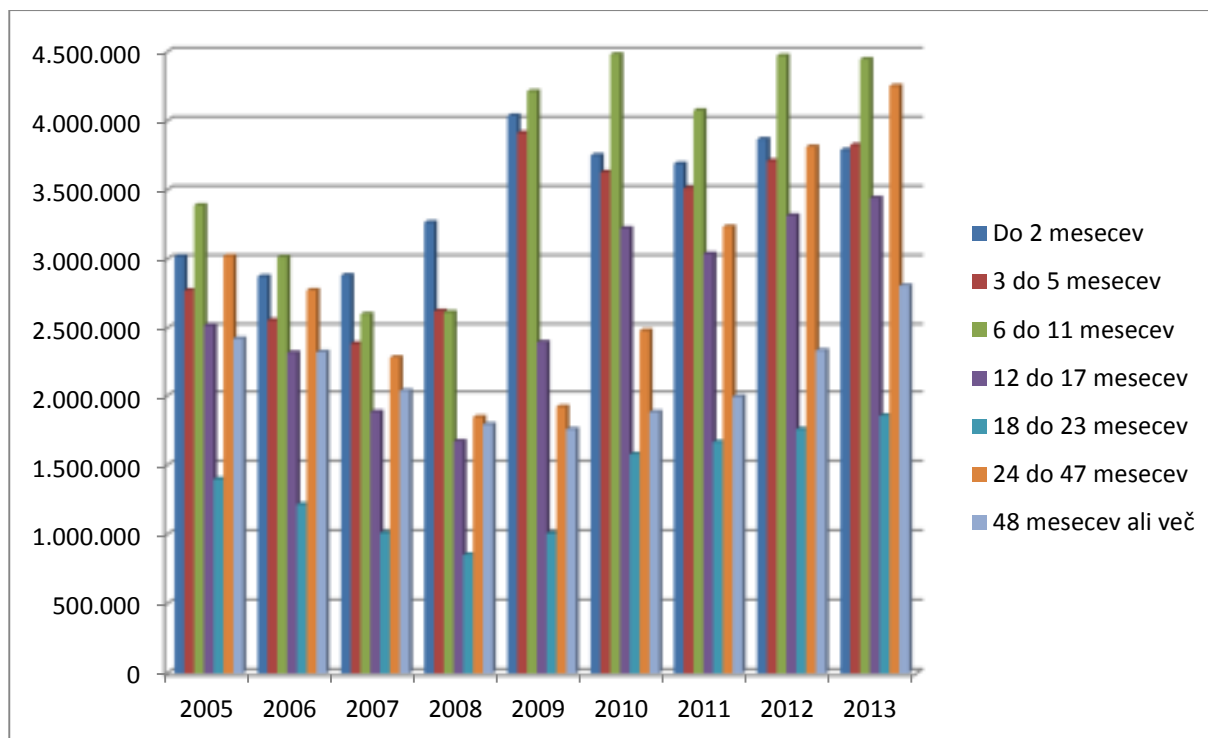
Tabela 8: Registrirano brezposelne osebe po trajanju brezposelnosti v EU v obdobju od leta 2005 do leta 2013

Trajanje brezposelnosti /Leto	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
do 2 mesecev	3.019.300	2.874.000	2.881.900	3.265.500	4.037.700	3.750.700	3.689.700	3.866.900	3.789.900
od 3 do 5 mesecev	2.773.000	2.557.900	2.388.200	2.624.500	3.913.900	3.629.300	3.512.600	3.712.000	3.825.800
od 6 do 11 mesecev	3.389.300	3.015.200	2.601.700	2.615.500	4.214.100	4.481.100	4.075.600	4.471.500	4.446.300
od 12 do 17 mesecev	2.519.800	2.322.100	1.884.000	1.671.800	2.398.500	3.223.000	3.038.500	3.315.200	3.442.500
od 18 do 23 mesecev	1.398.600	1.216.600	1.010.700	853.000	1.007.200	1.579.000	1.666.800	1.759.400	1.856.800
od 24 do 47 mesecev	3.023.500	2.774.800	2.288.000	1.846.600	1.921.100	2.482.800	3.233.700	3.812.700	4.252.500
48 mesecev ali več	2.424.900	2.327.900	2.036.900	1.793.600	1.759.200	1.883.100	1.994.000	2.340.100	2.808.400
Skupaj	18.548.400	17.088.500	15.091.400	14.670.500	19.251.700	21.029.000	21.210.900	23.277.800	24.422.200

Vir: (Eurostat, 2014)

Za lažjo predstavitev podatkov o brezposelnih osebah v % po trajanju brezposelnosti v EU v obdobju od leta 2005 do leta 2013 je prikazan graf.

Grafikon 8: Registrirano brezposelne osebe po trajanju brezposelnosti v EU v obdobju od leta 2005 do leta 2013

Vir: lasten, tabela 8

4.5 INTERPRETACIJA REZULTATOV

Interpretirala bom podatke za obdobje pred nastankom svetovne krize, torej od leta 2005 do leta 2009 ter za obdobje po nastanku svetovne krize, od leta 2009 do leta 2013. Interpretirani podatki so podatki o registriranih brezposelnih osebah po spolu, starosti, stopnji izobrazbe ter trajanju brezposelnosti v Republiki Sloveniji in Evropski uniji. Vsi podatki so prikazani v numeričnih tabelah in slikovnih grafih.

Obdobje pred nastankom svetovne krize, od leta 2005 do leta 2008, je zaznamovalo zmanjševanje brezposelnosti registrirano brezposelnih oseb po spolu, starosti, stopnji izobrazbe ter trajanju brezposelnosti tako v RS kot EU.

V navedenem obdobju je bilo v EU in njeni članici Sloveniji več brezposelnih žensk kot moških. Največja brezposelnost žensk je bila v RS leta 2005, ko je znašala 49.698 brezposelnih žensk, v EU pa prav tako leta 2005, ko je znašala 9,8 % brezposelnih žensk. V letu 2008 je bilo odstopanje med moškimi in ženskimi minimalno tako v RS kot v EU. Posledično lahko predvidevam, da je bil trend gibanja brezposelnih po spolu v letu 2008 v Republiki Sloveniji primerljiv s trendom gibanja v Evropski uniji.

V štiriletnem obdobju od leta 2005 do leta 2008 je brezposelnost oseb po starosti v RS in EU padala. V Sloveniji je bilo največ brezposelnih starih do 25 let in starejših od 50 let. Od leta 2005 do leta 2008 se je število brezposelnih do 25. leta starosti skoraj prepolovilo, pri starejših osebah od 50 let naprej pa je bil padec brezposelnosti minimalen. V Evropski uniji je bilo več brezposelnih oseb, starih pod 25 let. V skupini brezposelnih med 25-im in 74-im letom starosti je razvidna manjša brezposelnost, njeno nihanje je konstantno, padanje pa minimalno. V primerjavi z Evropsko unijo je v Sloveniji v navedenem obdobju bilo slabše poskrbljeno za zaposljivost starejših oseb, pri mladih osebah pa smo bili primerljivi z EU.

Pred vstopom gospodarske krize na slovenski in evropski trg dela, se je brezposelnost v obdobju od leta 2005 do leta 2008 po stopnji izobrazbe zmanjševala. Najmanj brezposelnih oseb v preučevanem obdobju v RS je bilo oseb s III. stopnjo izobrazbe oz. stopnjo nižjega poklicnega izobraževanja. Ta stopnja predstavlja delovno silo, katere kader je najbolj zaželen na trgu dela oz. je veliko povpraševanja po tej stopnji izobrazbe v trenutnih gospodarskih razmerah, ker predstavljajo poceni delovno silo. V obravnavanem obdobju je bilo v EU najmanj brezposelnih oseb s I. in II. stopnjo izobraževanja odraslih. Slednji aktivneje pridobijo zaposlitev, ker z nadaljnjim izobraževanjem pridobijo dodatno znanje ter izkušnje. Torej če povzamem iz navedenega, bolj izobražene brezposelne osebe prej dobijo zaposlitev v Evropski uniji kot v Sloveniji.

V obravnavanem obdobju je v Republiki Sloveniji po trajanju brezposelnosti največ tistih, ki so bili brezposelni do 2 meseca. V letu 2005 jih je bilo 21.012, leta 2008 pa je to število padlo na 18.276 brezposelnih oseb po trajanju brezposelnosti. V EU je bilo največ brezposelnih oseb po trajanju brezposelnosti tistih, ki so bili brezposelni od 6 do 11 mesecev. Glede na zgornje navedbe lahko predvidevam, da v Sloveniji brezposelne osebe pridobijo zaposlitev v krajšem času kot v EU.

Obdobje po nastanku svetovne krize, od leta 2009 do leta 2013, je zaznamovalo povečanje brezposelnosti registrirano brezposelnih oseb po spolu, starosti, stopnji izobrazbe ter trajanju brezposelnosti tako v RS kot v EU.

Nasprotno kot pred nastankom svetovne krize, je v Republiki Sloveniji in EU več brezposelnih moških kot žensk, saj brezposelnost moških od leta 2009 do 2013 narašča. V Republiki Sloveniji je povečana brezposelnost moških posledica velikega števila odpuščanj in propadlih podjetij v gradbeništvu, lesni industrij in ostalih velikih proizvodnjah, v katerih so zaposleni predvsem moški. Največja brezposelnost moških je bila v letu 2013, saj je takrat bilo 64.635 brezposelnih moških. V EU je v štiriletnem obdobju po nastanku svetovne krize brezposelnost po spolu naraščala, vendar med spoloma ni bistvene razlike.

Podobno kot v obdobju pred nastankom svetovne krize je tudi v obdobju po njej, torej od leta 2009 do leta 2013, največ brezposelnih oseb starih manj kot 25 let tako v Sloveniji kot v EU. Število brezposelnih slovenskih oseb, starih nad 50 let pa je v letu 2013 upadlo. Lahko predvidevam, da smo po vzoru EU tudi v Sloveniji v navedenem obdobju upoštevali ukrepe za zmanjševanje brezposelnih starejših oseb. Brezposelnost mladih pa se bo v prihodnosti

zmanjšala, saj sta tako EU kot Slovenija sprejeli različne ukrepe za lažjo zaposlitev mladih oseb.

Zaradi vstopa gospodarske krize na slovenski in evropski trg dela, se je brezposelnost po stopnji izobrazbe v obdobju od leta 2009 do leta 2013 konstantno povečevala. V navedenem obdobju je na slovenskem trgu dela največ brezposelnih oseb po stopnji izobrazbe, oseb s I. stopnjo izobrazbe oz. nedokončano osnovno šolo. Sledijo brezposelni s V. stopnjo izobrazbe. Na evropskem trgu dela pa je največ brezposelnih oseb s I., II. in III. stopnjo izobrazbe. V to skupino sodijo registrirane brezposelne osebe z nedokončano oz. dokončano osnovno šolo ter stopnjo nižjega poklicnega izobraževanja. Podobno kot v EU je tudi v Republiki Sloveniji najbolj kritična skupina brezposelnih oseb s I. stopnjo izobrazbe oz. nedokončano osnovno šolo. V to skupino sodijo registrirani brezposelni ljudje, ki so najmanj zaželen kader na trgu dela. Razlog je nedokončana osnovna šola, kar pomeni, da nimajo splošnega znanja, kaj šele znanja za specializirana delovna mesta.

Od leta 2009 do leta 2013, obdobju po nastanku svetovne krize, ko je brezposelnost konstantno naraščala, je Slovenija beležila največjo brezposelnost po trajanju brezposelnosti pri osebah, ki so bile brezposelne do 2 meseca. V EU pa so beležili največjo brezposelnost po trajanju brezposelnosti pri osebah, ki so bile brezposelne od 6 do 11 mesecev. V obdobju do 2 mesecev je v Sloveniji največ brezposelnih mladih oseb, ki se registrirajo na Zavod RS za zaposlovanje takoj po končanem izobraževanju, saj zaradi premalo izkušenj ne dobijo takoj prve zaposlitve. V EU pa podobno kot v obdobju pred nastankom krize, tudi v obdobju po njej, brezposelne osebe potrebujejo približno eno leto ali več, da najdejo zaposlitev. Gre za brezposelne osebe, ki imajo iz različnih razlogov težave pri iskanju zaposlitve.

5 UKREPI ZMANJŠEVANJA BREZPOSELNOSTI V RS

S padcem Slovenije v finančno in gospodarsko krizo je Vlada Republike Slovenije novembra 2008 ustanovila t.i. krizno skupino ključnih ministrov. Njen cilj je bil oblikovanje ukrepov za ublažitev vpliva krize na slovensko gospodarstvo, kasneje pa se je posvečala še strategiji izhoda iz krize in okrevanju gospodarstva po krizi. Vlada Republike Slovenije je 1. oktobra 2010 sprejela gradivo o strukturnih prilagoditvah v letih 2010 in 2011, v začetku februarja 2010 pa je sprejela še Slovensko izhodno strategijo 2010-2013 (Služba Vlade Republike Slovenije za razvoj in evropske zadeve, 2010).

Službo Vlade RS za razvoj in evropske zadeve, pod katerim imenom je delovala krizna skupina ključnih ministrov, je skladno z novim Zakonom o Vladi RS prenehala obstajati. Vsa področja evropskih zadev je prevzelo Ministrstvo za zunanje zadeve, področje razvoja pa Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo ter Ministrstvo za finance (Služba Vlade Republike Slovenije za razvoj in evropske zadeve, 2012).

Trg dela, zaposlovanje in posledično brezposelnost v RS trenutno vodi Direktor za trg dela in zaposlovanje, ki je v pristojnosti Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. Direktor za trg dela in zaposlovanje, je pristojno za politiko zaposlovanja tako doma kot v tujini, ureja zavarovanje za primer brezposelnosti, študentsko politiko, uveljavljanje poklicnih standardov, certifikatnega sistema, področje prostega pretoka delovne sile in izobraževanje odraslih. Prioritetna naloga direktorata je uresničevanje ciljev razvoja trga dela in politike zaposlovanja, ki temelji na Evropski strategiji zaposlovanja. Na osnovi analiz direktorat letno opredeli prednostne naloge na področju zaposlovanja, ki so najbolj pereče. Za zniževanje brezposelnosti so ključni instrumenti programi aktivne politike zaposlovanja. Direktor za trg dela in zaposlovanje sestavljajo (MDDSZ, 2014):

- sektor za zaposlovanje, socialno podjetništvo in migracije;
- sektor za vseživljenjsko učenje;
- sektor za finance;
- služba za Evropski socialni sklad in druge finančne instrumente EU;
- služba za kontrole.

5.1 UKREPI DRŽAVE NA TRGU DELA

Zakon o urejanju trga dela (Uradni list RS, št. 80/2010, 21/2013, 63/2013, 100/2013; ZUTD) predpisuje ukrepe države na trgu dela v RS, s katerimi poskuša država zagotoviti izvajanje storitev javne službe na področju zaposlovanja ter ukrepov aktivne politike zaposlovanja. Cilj teh ukrepov je tudi zagotovitev delovanja sistema zavarovanja za primer brezposelnosti državljanov RS. Izvajalci ukrepov države na trgu dela so Zavod RS za zaposlovanje, Javni sklad RS za razvoj kadrov in štipendije ter koncesionarji.

5.1.1 STORITVI ZA TRG DELA

Poznamo dve storitvi za trg dela, to sta storitev vseživljenjske karijerne orientacije ter storitev posredovanja zaposlitve. Storitev vseživljenjske orientacije ima veliko vlogo, saj predstavlja prvi korak do nove zaposlitve. Izvajanje storitev posredovanja zaposlitve pa so v pristojnosti Zavoda RS za zaposlovanje, kot osrednjega zavoda na trgu dela. Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti pa ima pooblastilo, da lahko za izvajanje storitev na trgu dela podeli koncesije tudi drugim izvajalcem (MDDSZ, 2014).

5.1.2 AKTIVNA POLITIKA ZAPOSLOVANJA

Aktivna politika zaposlovanja vsebuje več ukrepov, ki so izvedeni na trgu dela z namenom povečanja zaposljivosti brezposelnih na trgu dela, konkurenčnosti ter prožnosti delodajalcev. Njen namen je tudi zmanjševanje neskladij med ponudbo in povpraševanjem na trgu dela. Ukrepi aktivne politike zaposlovanja se izvajajo na podlagi (MDDSZ, 2014):

- Smernic za izvajanja ukrepov APZ za obdobje 2012-2015;
- Načrta za izvajanje ukrepov APZ za leto 2012;
- Kataloga ukrepov APZ.

Ukrepi aktivne politike zaposlovanja, ki se izvajajo v skladu z Zakonom o urejanju trga dela, bom predstavila v nadaljevanju.

5.1.2.1 Usposabljanje in izobraževanje

Izobraževanje se lahko izvaja kot formalno ali neformalno. Namen slednjega je večanje možnosti za zaposlitev s pridobitvijo novega znanja in kompetenc za posledičen vstop na trg dela ter uspešen razvoj kariere. Formalno izobraževanje pa je namenjeno večanju zaposlitvenih možnosti s pridobitvijo višje ravni izobrazbe, saj ta predstavlja vstop v javno veljavni program za pridobitev javno priznane izobrazbe (MDDSZ, 2014).

5.1.2.2 Nadomeščanje in delitev delovnega mesta

Ta ukrep je namenjen pridobitvi novih znanj ter kompetenc osebam, ki so že zaposlene pri delodajalcih. Posledično se delodajalcem, ki usposabljuje svoje zaposlene večja konkurenčnost in prožnost njihovih podjetij. Nadomeščanje zaposlenega na delovnem mestu se izvaja kot subvencioniranje popolne nadomestitve zaposlenega z brezposelno osebo, medtem ko se delitev delovnega mesta izvaja kot subvencioniranje delne nadomestitve zaposlenega z brezposelno osebo (MDDSZ, 2014).

5.1.2.3 Spodbude za zaposlovanje

Spodbude za zaposlovanje so bile ustanovljene predvsem za povečanje zaposlitvenih možnosti ranljivih skupin brezposelnih oseb. Te se izvajajo v obliki subvencij za zaposlitev (MDDSZ, 2014).

5.1.2.4 Kreiranje delovnih mest

S tem ukrepom aktivna politika zaposlovanja spodbuja delovne in socialne vključenosti ter želi izboljšati usposobljenost in delovne veščine ranljivih skupin brezposelnih oseb. Ukrep se izvaja kot subvencioniranje začasnih zaposlitev in je lahko povezan tudi z usposabljanjem. Lahko ga zasledimo predvsem pri neprofitnih delodajalcih ali v javnem sektorju. Posebna vrsta programa znotraj tega ukrepa so javna dela (MDDSZ, 2014).

5.1.2.5 Spodbujanje samozaposlovanja

Spodbujanje samozaposlovanja je nagnjeno k uresničitvi podjetniške ideje ter nastanku delovnih mest v mikro podjetjih, kot jih določa zakon, ki ureja gospodarske družbe. Ukrep spodbuja opravljanje katerekoli samostojne dejavnosti, pomaga pri samozaposlitvi in jo subvencionira (MDDSZ, 2014).

Osebe, ki so brezposelne in tiste, ki si iščejo zaposlitev ali katerih zaposlitev je ogrožena, imajo pravico in obveznost, da se vključijo v ukrepe aktivne politike zaposlovanja na podlagi zaposlitvenega načrta. Za vključitev v ukrep aktivne politike zaposlovanja se upoštevajo naslednji pogoji: stanje na trgu dela na posameznem območju in v določenem poklicu, stroški vključitve, osebne, poklicne, delovne in druge sposobnosti osebe ter njena starost, možnosti za uspešen zaključek ukrepa, želje osebe, če so utemeljene, socialna in zdravstvena oviranost osebe, finančna sredstva, ki so na voljo ter realne možnosti zaposlitve po zaključenem ukrepu (MDDSZ, 2014).

5.1.3 ZAVAROVANJE ZA PRIMER BREZPOSELNOSTI

Zakon o urejanju trga dela določa osebe, ki so obvezno zavarovane za primer brezposelnosti, trajanje zavarovanja, prekinitve obveznega zavarovanja, ter osebe, ki se lahko prostovoljno zavarujejo za primer brezposelnosti. S tem zavarovanjem lahko brezposelne osebe pod določenimi pogoji koristijo določene pravice (MDDSZ, 2014).

5.1.4 PRAVICE IZ OBVEZNEGA IN PROSTOVOLJNEGA ZAVAROVANJA ZA PRIMER BREZPOSELNOSTI

5.1.4.1 Denarno nadomestilo

Brezposelna oseba je upravičena do denarnega nadomestila v primeru, da je bila pred nastankom brezposelnosti zavarovana za primer brezposelnosti najmanj 9 mesecev v zadnjih dveh letih, da je plačala prispevke za zavarovanje za primer brezposelnosti, da postane brezposelna oseba in ji delovno razmerje ne preneha po njeni krivdi ali volji ter je prijavljena pri Zavodu RS za zaposlovanje in je pravočasno vložila zahtevo za uveljavitev pravice do denarnega nadomestila, v roku 30 dni po prenehanju obveznega zavarovanja (MDDSZ, 2014).

5.1.4.2 Plačilo prispevkov za obvezna socialna zavarovanja

Plačilo prispevkov za obvezna socialna zavarovanja se plača od priznanega bruto zneska denarnega nadomestila (MDDSZ, 2014).

5.1.4.3 Plačilo prispevkov za pokojninsko in invalidsko zavarovanje

Brezposelna oseba lahko uveljavi to pravico, ko ji po izteku pravice do denarnega nadomestila manjka do izpolnitve minimalnih pogojev za pridobitev pravice do starostne pokojnine po predpisih o pokojninskem in invalidskem zavarovanju največ eno leto (MDDSZ, 2014).

5.2 JAMSTVO ZA MLADE

Vlada RS je konec januarja 2014 sprejela dvoletni izvedbeni načrt, imenovan Jamstvo za mlade, katerega posledice naj bi izboljšale položaj mladih na trgu dela. Zgoraj omenjeni načrt vsebuje 36 ukrepov, ki bi lajšali prehod mladih iz izobraževanja v zaposlitev. Ti ukrepi časovno obsegajo obdobje izobraževanja ter prve tri mesece po vpisu v evidenco brezposelnih oseb (MDDSZ, 2014).

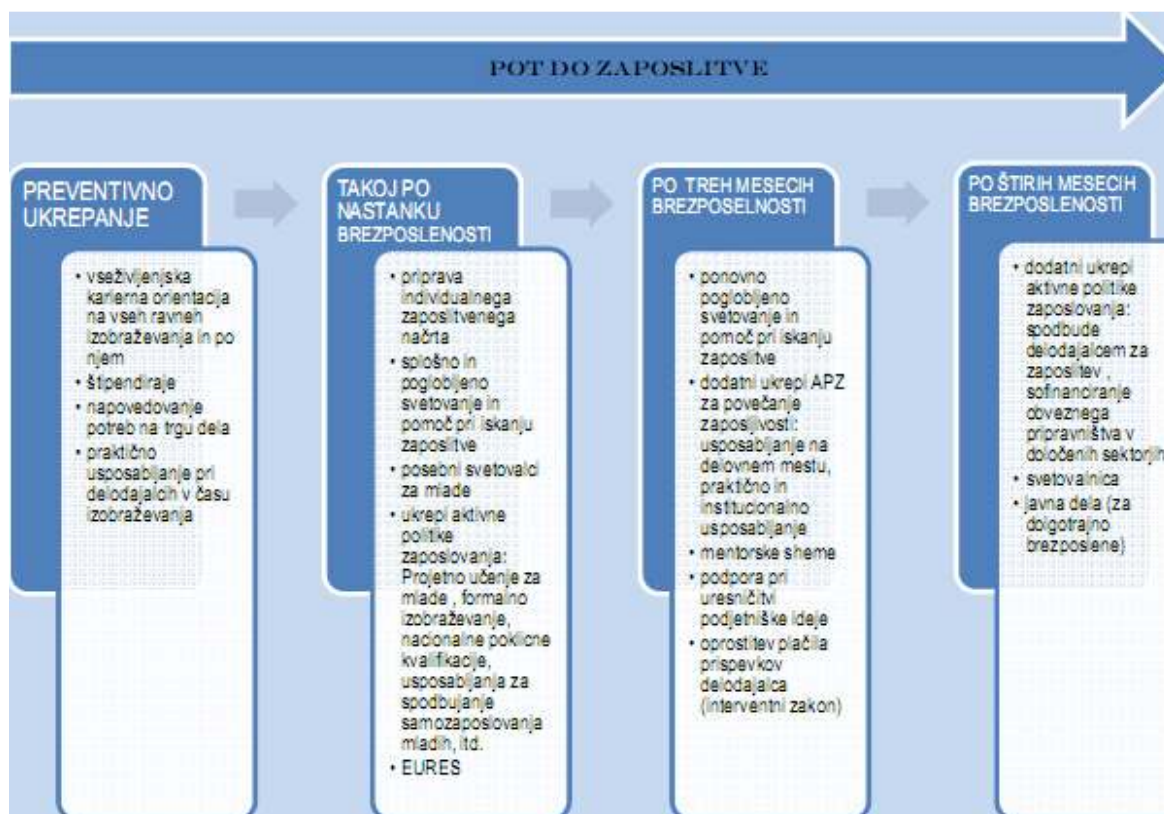
V času gospodarske krize so ravno mladi med 15. in 29. letom starosti postali ena izmed najbolj ranljivih skupin prebivalstva, saj zaradi aktualnih razmer na trgu dela težko dobijo prvo zaposlitev in potrebne izkušnje, s katerimi bi postali zanimivi za delodajalce. Vlada RS s sprejetimi ukrepi jamči, da bo v naslednjem dvoletnem obdobju vsaki mladi brezposelni osebi, stari med 15. in 29. let ponudila zaposlitev ali usposabljanje na delovnem mestu, jo vključila v formalno izobraževanje ali krajšo obliko institucionalnega ali praktičnega usposabljanja v obdobju štirih mesecev po prijavi v evidenco brezposelnih. Jamstvo mladih

združuje ukrepe različnih vladnih resorjev, katerih najpomembnejši cilj je izboljšati zaposljivost mladih ter jih aktivirati na trgu dela. Ostali cilji so: izboljšati prehod iz izobraževanja v zaposlitev, hitrejša aktivacija mladih brezposelnih in zmanjšanje brezposelnih (MDDSZ, 2014).

Vlada RS želi že v preventivni fazi ukrepati z vseživljenjsko karierno orientacijo na vseh ravneh izobraževanja in po njem, s štipendiranjem, napovedovanjem potreb na trgu dela ter s praktičnem usposabljanjem pri delodajalcih v času izobraževanja. V primeru nastanka brezposelnosti, ko mladi končajo šolanje, je Vlada RS z izvedbenim načrtom ukrepala v smislu priprave individualnega zaposlitvenega načrta, svetovanja in pomoči pri iskanju zaposlitve, svetovalcev, namenjenih mladim, aktivne politike zaposlovanja ter sodelovanje z Evropsko službo za zaposlovanje. Mladim brezposelnim, ki v obdobju treh mesecev ne bi pridobili zaposlitve, je Vlada RS pripravila tretji korak v izvedbenem načrtu, ki pomaga mladim s sledečimi ukrepi: ponovno svetovanje in pomoč pri iskanju zaposlitve, dodatni ukrepi aktivne politike zaposlovanja, mentorske sheme, podpora pri uresničitvi podjetniške ideje ter oprostitev plačila prispevkov za delodajalca. Zadnji korak v shemi za uresničitev Jamstva za mlade v obdobju od leta 2014 do leta 2015 predstavlja ukrepe v primeru štirih mesecev brezposelnosti mladih. Vlada RS je razpisala dodatne ukrepe aktivne politike zaposlovanja, svetovalnico ter javna dela za dolgotrajno brezposelne mlade osebe (MDDSZ, 2014, str. 4).

Slika 1: Shema za uresničitev Jamstva za mlade 2014-2015

Vir: (MDDSZ, 2014)

Po oceni Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti bo podpora v okviru ukrepov iz Jamstva za mlade potrebovalo približno 37.000 brezposelnih mladih na leto. SURS prikazuje podatke, da je kar 60 % na novo prijavljenih brezposelnih mladih, starih med 25 in 29 let, ter da jih v enakem odstotku prihaja iz vzhodne Slovenije. V okviru vseh ukrepov je največ pozornosti namenjene t.i. preventivnim ukrepom, namenjenim šolajoči se mladini na vseh ravneh izobraževanja, saj imajo ravno ti ukrepi izrazito dolgoročne učinke. Pomembnejši ukrepi so namenjeni predvsem boljšemu napovedovanju prihodnjih potreb na trgu dela ter večji dostopnosti vseživljenjske poklicne usmeritve na vseh ravneh izobraževanja. Skupni cilj navedenih ukrepov je zainteresiranost mladih za poklice, kjer v katerih je zaposlovanje bolj dostopno. Poudarek je tudi na krepitvi povezovanja med izobraževalnimi institucijami in trgom dela (MDDSZ, 2014).

5.3 PROGRAM EaSI

Program EaSI je program Evropske unije za zaposlovanje in socialne inovacije, ki je bil ustanovljen z Uredbo (EU) št. 1296/2013 Evropskega parlamenta in Sveta. Namen programa EaSI je prispevati k izvajanju strategije Evropa 2020, njenih glavnih ciljev, integriranih smernic ter vodilnih pobud, tako da se zagotavlja finančna podpora za cilje Evropske unije. Ti cilji so spodbujanje visoke ravni kakovostnega in trajnega zaposlovanja, zagotavljanja ustrezne in dostojne socialne zaščite, boja proti socialni izključenosti in revščini ter izboljšanja delovnih pogojev (MDDSZ, 2014).

Program EaSI je začel izvajati aktivnosti s 1. januarjem 2014 ter jih bo nadaljeval vse do 31. decembra 2020. Program sestavljajo dopolnjujoče osi, kot so os Progress, os EURES ter os mikrofinanciranje in socialno podjetništvo. V obdobju od leta 2014 do leta 2020 je na ravni Evropske unije za izvajanje programa EaSI namenjenih 919.469.000 evrov. EaSI, imenovan tudi nov vseevropski program za zaposlovanje in socialno politiko bo Evropski uniji v pomoč pri oblikovanju bolj usklajene politike, pri spodbujanju poklicne mobilnosti in zagotavljanju usmerjenega mikrofinanciranja za ranljivejše skupine (MDDSZ, 2014).

V nadaljevanju bom podrobneje predstavila dopolnjujoči osi programa EaSi, in sicer program Progress ter Socialno podjetništvo.

5.3.1 PROGRAM PROGRESS

Program Progress je finančni instrument, ki usklajuje politike ter podpira razvoj držav članic Evropske unije na področju zaposlovanja, socialne vključenosti in socialne zaščite, delovnih pogojev, boja proti diskriminaciji ter enakosti med spoloma. Sredstva iz programa Progress so lahko dodeljena državam članicam Evropske unije, državam kandidatkam, potencialnim državam kandidatkam ter državam EFTA in EGP (Evropska komisija, 2014).

Program Skupnosti za zaposlovanje in socialno solidarnost, kot ga imenuje Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti Republike Slovenije, je bil ustanovljen s sklepom št. 1672/2006/ES Evropskega parlamenta in Sveta. Pomembno je predvsem, da program Progress prispeva k doseganju ciljev Lizbonske strategije na področju zaposlovanja in socialnih zadev. Program se je sicer izvajal v obdobju od leta 2007 do leta 2013, vendar se bodo projekti izvajali do konca leta 2015. EU je za izvajanje programa Progress namenila približno 700 milijonov evrov. Slovenija je sodelovala v 15 projektih, v letu 2014 pa je predviden zaključni dogodek, v katerem bodo predstavljeni dosežki programa Progress v Sloveniji ter uspešnost projektov. Predvideno je nadaljevanje aktivnosti programa Progress v novem finančnem obdobju od leta 2014 do leta 2020, in sicer v okviru programa EaSI (MDDSZ, 2014).

5.3.2 SOCIALNO PODJETNIŠTVO

Socialno podjetništvo, kot oblika podjetništva, krepi družbeno solidarnost, spodbuja sodelovanje ljudi ter prostovoljno delo. Zakon o socialnem podjetništvu (Uradni list RS, št. 20/2011) ureja pravni okvir za delovanje socialnih podjetij. Na podlagi omenjenega zakona je Vlada RS 25. julija 2013 sprejela Strategijo razvoja socialnega podjetništva za obdobje od leta 2013 do leta 2016. Slednja zagotavlja načrtovan razvoj socialnega podjetništva v Republiki Sloveniji za štiriletno obdobje (MDDSZ, 2014).

Navedena strategija vsebuje analizo potreb in smeri možnega razvoja socialnega podjetništva, strateške razvojne cilje in glavna področja razvoja socialnega podjetništva, vlogo države in njenih institucij ter občin pri izvajanju določene politike in doseganju razvojnih ciljev. Strategija v okviru strateških ciljev podrobneje določa področja ukrepanja in izvajalce strategije. Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti je v okviru strateških ciljev ter v sodelovanju z ministrstvi, pristojnimi za področja dejavnosti socialnega podjetništva, pripravilo Program ukrepov za izvajanje strategije (MDDSZ, 2014).

»Osnovni namen te oblike podjetništva je opravljanje tržne dejavnosti po posebnih načelih socialnega podjetništva, ki so:

- enakopravnost članstva;
- sodelovanje udeležencev pri upravljanju;
- premoženje, dobiček in presežek prihodkov nad odhodki se uporablja za namen socialnega podjetništva;
- delitev dobička ali presežkov prihodkov ni dopustna oziroma je omejena,
- preglednost finančnega poslovanja in notranje nadzorstvo nad materialnim in finančnim poslovanjem;
- trajno delovanje v korist svojih članov, uporabnikov in širše skupnosti;
- ustvarjanje novih delovnih mest za ranljive skupine oseb ter opravljanje družbeno koristnih dejavnosti.« (MDDSZ, 2014)

Za oblikovanje politike razvoja socialnega podjetništva v RS je pristojen Svet za socialno podjetništvo, ki ga je Vlada RS ustanovila 22. septembra 2011. Slednji sodeluje z ministrstvi, vladnimi službami, občinami, socialnimi partnerji ter organizacijami civilne službe (MDDSZ, 2014).

6 ZAKLJUČEK

Začetek svetovne finančne krize je povzročil padec cen nepremičnin v ZDA leta 2007. Temu je sledil skorajšnji propad ameriških investicijskih bank, zavarovalnic in ameriške borze, katere je vlada delno rešila z nacionalizacijo in finančno pomočjo. Zaradi hipotekarnih posojil v ZDA in recesije v realnem gospodarstvu se je sredi novembra leta 2008 svetovna finančna kriza razširila povsod po svetu.

Svetovna gospodarska kriza, katero je svetovna finančna kriza še poglobila je bila v znamenju počasnejše gospodarske rasti in rasti svetovne trgovine, padca cen surovin, pomoči najrevnejšim državam, prodaje avtomobilov itd. Najbolj prizadeti sektorji v svetu so bili jeklarska industrija, transport, ladjedelništvo, rudarstvo, trgovina, turizem in gradbeništvo. Posledice svetovne krize je najprej občutila Amerika, saj se je pričela soočati z negativno rastjo produkta, padcem prodaje na drobno, izgubo v avtomobilski industriji ter padcem cen surovin. Z globalizacijo so se posledice svetovne krize nemudoma razširile tudi po Evropi. EU se je po nastanku svetovne krize soočala s padcem zunanjega povpraševanja in inflacije, počasno rastjo produkta, recesijo v vseh večjih gospodarstvih ter padcem borznih indeksov. Svetovna kriza je posledično močno prizadela globalna gospodarstva, zaradi česar je prišlo do odpuščanj zaposlenih. Najpomembnejša posledica svetovne krize je zagotovo brezposelnost

Republika Slovenija je po vstopu svetovne krize na slovenski trg občutila veliko negativnih posledic, kot so zmanjšanje izvoznih naročil, upad prodaje, povečanje bančnih posojil, zmanjšanje borznega indeksa v letu 2008 ter nenapovedano ali dejansko odpuščanje delavcev. Slovenija se je posledično začela soočati s povečanjem števila brezposelnih oseb.

V diplomskem delu so analizirani podatki o strukturi brezposelnosti prebivalcev Republike Slovenije in Evropske unije po spolu, starosti, stopnji izobrazbe ter trajanju brezposelnosti v obdobju od leta 2005 do leta 2008 ter od leta 2009 do leta 2013.

Rezultati analize so pokazali, da je obdobje pred nastankom svetovne krize, od leta 2005 do leta 2008, zaznamovalo zmanjševanje brezposelnosti registrirano brezposelnih oseb po spolu, starosti, stopnji izobrazbe ter trajanju brezposelnosti tako v RS kot EU. Obdobje po nastanku svetovne krize, od leta 2009 do leta 2013, je zaznamovalo povečanje brezposelnosti registrirano brezposelnih oseb po spolu, starosti, stopnji izobrazbe ter trajanju brezposelnosti tako v RS kot EU. Zaradi vpliva svetovne krize na gospodarstvo, je prišlo do masivnega odpuščanja delavcev, posledica katerega je bila vedno večja

brezposelnost oseb v RS in EU, vse od leta 2009 naprej. Analizirani podatki pa so tudi podlaga pri odgovorih na zastavljene hipoteze.

Prvo raziskovalno vprašanje, da je svetovna kriza vplivala na brezposelnost v Republiki Sloveniji, lahko brez dvoma potrdim, saj se je število brezposelnih močno povečalo takoj po tem, ko je svetovna finančna in gospodarska kriza dosegla Slovenijo. Posledice finančne in gospodarske krize pa je bilo v Sloveniji občutiti v vseh strukturah brezposelnosti.

Drugo hipotezo, da bi bila sedanja brezposelnost nižja, če bi Republika Slovenija imela pripravljene ustrezne ukrepe za primer brezposelnosti pred vdorom svetovne finančne in gospodarske krize prav tako lahko potrdim. Kljub temu da je Vlada Republike Slovenije novembra 2008 ustanovila t.i. krizno skupino ključnih ministrov, njeno delovanje ni imelo ustreznih učinkov, kar se odraža na večanju števila brezposelnih vse do konca leta 2013. Cilj krizne skupine je bil oblikovanje ukrepov za ublažitev vpliva krize na slovensko gospodarstvo, kasneje pa se je posvečala še strategiji izhoda iz krize in okrevanju gospodarstva po krizi. Vlada Republike Slovenije je 1. oktobra 2010 sprejela gradivo o strukturnih prilagoditvah v letih 2010 in 2011, v začetku februarja 2010 pa je sprejela še Slovensko izhodno strategijo 2010-2013. A ker ukrepi niso bili sprejeti dovolj hitro oziroma niso bili dovolj učinkoviti, krizna skupina pa je bila razrešena, pozitivnih posledic ni bilo mogoče čutiti.

Prav tako je Republika Slovenija že v letu 2010 sprejela Zakon o urejanju trga dela, s katerim je želela zmanjšati brezposelnost na trgu dela, ukrepala pa je tudi z različnimi ukrepi, kot so storitev vseživljenjske karijerne orientacije, storitev posredovanja zaposlitve, aktivna politika zaposlovanja, zavarovanje za primer brezposelnosti, pravice iz obveznega in prostovoljnega zavarovanja za primer brezposelnosti, program Jamstvo za mlade, program EaSI, program Progress ter socialno podjetništvo. Vendar glede na analizirane podatke brezposelnost v obdobju pregleda ni upadala, zaradi česar o uspešnosti navedenih ukrepov še ne moremo govoriti.

Zadnje raziskovalno vprašanje, ki pravi, da se brezposelnost mladih z leti znižuje zaradi ukrepov aktivne politike zaposlovanja mladih s strani države, lahko ovržem. Analiza prikazuje, da je v obravnavanem obdobju vse več brezposelnih mladih oseb. Prav tako je Vlada RS šele v začetku leta 2014 začela aktivno ukrepati proti brezposelnosti mladih s sprejemom programa Jamstvo za mlade. Njegove učinkovitosti še ne morem oceniti.

Glavna ugotovitev diplomskega dela je, da sta svetovna finančna in gospodarska kriza močno vplivali na brezposelnost v Republiki Sloveniji in Evropski uniji. Kljub naporom Vlade RS s sprejetjem zakonodaje na področju trga dela in brezposelnosti pa bo potrebno še precej časa predno bo brezposelnost dosegla raven, kot je bila pred nastankom krize.

LITERATURA IN VIRI

LITERATURA

- Carlberg, Michael (2012). *Unemployment and inflation in economic crises*. Springer, Berlin.
- Drobnič, Robert (2009). *Slovenski trg dela: kritičen pogled na trg dela in razvojne možnosti s primeri dobrih praks*. Planet GV, Ljubljana.
- Ignjatović, Miroljub (2002). *Družbene posledice povečanja prožnosti trga delovne sile*. Znanstvena knjižnica Fakulteta za družbene vede, Ljubljana.
- Ignjatović, Miroljub, Kramberger, Anton, Pavlin, Samo, Svetličič, Marjan, Štarkl, Darja, Trbanc, Martina (2007). *Zaposljivost v Sloveniji: analiza prehoda iz šol v zaposlitve: stanje, napovedi, primerjave*. Fakulteta za družbene vede, Ljubljana.
- Ivančič, Angelca (1999). *Izobraževanje in priložnosti na trgu dela*. Znanstvena knjižnica FDV, Ljubljana.
- Krugman, Paul (2009). *Vrnitev ekonomske depresije in krizna leta 2008*. Ekonomska fakulteta v Ljubljani, Ljubljana.
- Pirher, Sonja, Svetlik, Ivan (1994). *Zaposlovanje: približevanje Evropi*. Fakulteta za družbene vede, Ljubljana.
- Preželj, Branka, Svetlik, Ivan (1992). *Zaposlovanje – perspektive, priložnosti, tveganja: zbornik*. Znanstveno in publicistično središče, Ljubljana.
- Roubini, Nouriel, Mihm, Stephen (2010). *Gospodarska kriza: napoved prihodnjih finančnih zlomov*. Soleco, Ljubljana.
- Svetlik, Ivan (1985). *Brezposelnost in zaposlovanje*. Delavska enotnost, Ljubljana.
- Svetlik, Ivan, Glazer, Jože, Kajzer, Alenka, Trbanc, Alenka (2002). *Politika zaposlovanja*. Fakulteta za družbene vede, Ljubljana.
- Štiblar, Franjo (2008). *Globalna kriza in Slovenija*. Gospodarska gibanja. 2008, št. 406, str. 6-17.
- Štiblar, Franjo (2008). *Svetovna kriza in Slovenci: Kako jo preživeti?*. ZRC SAZU, Ljubljana.

VIRI

- Delo.si (2009). Ameriški proračunski primanjkljaj visok 1300 milijard dolarjev. Privzeto 16.08.2014 na: <http://www.delo.si/gospodarstvo/makromonitor/ameriski-proracunski-primanjkljaj-visok-1300-milijard-dolarjev.html>.
- Delo.si (2011). Drugi val krize zvišuje brezposelnost. Privzeto 06.07.2014 na: <http://www.delo.si/gospodarstvo/finance/drugi-val-krize-zvisuje-brezposelnost.html>.
- Delo.si (2011). Rekordna brezposelnost v EU. Privzeto 07.07.2014 na: <http://www.delo.si/gospodarstvo/finance/rekordna-brezposelnost-v-eu.html>.
- Dnevnik d.d. (2009). Javni dolg ZDA bo decembra presegel 12.100 milijard dolarjev. Privzeto 16.08.2014 na: <http://www.dnevnik.si/posel/novice/1042312555>.

- Evropska komisija (2014). Program PROGRESS (2007-2013). Privzeto 20.05.2014 na: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=327&langId=sl>.
- EUROSTAT (2014). Population on 1 January. Privzeto 14.07.2014 na: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tps00001>.
- EUROSTAT (2014). Employment and unemployment (LFS). Privzeto 06.04.2014 na: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/employment_unemployment_lfs/data/main_tables.
- EUROSTAT (2014). Real GDP growth rate – volume. Privzeto 16.08.2014 na: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tec00115>.
- EUROSTAT (2014). Real GDP per capita, growth rate and totals. Privzeto 16.08.2014 na: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/refreshTableAction.do?tab=table&plugin=1&pcode=tsdec100&language=en>.
- EUROSTAT (2014). General government gross debt. Privzeto 16.08.2014 na: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/refreshTableAction.do?tab=table&plugin=1&pcode=tsdde410&language=en>.
- EUROSTAT (2014). General government deficit/surplus. Privzeto 16.08.2014 na: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/refreshTableAction.do?tab=table&plugin=1&pcode=tec00127&language=en>.
- Finance.si (2014). Public enemy: Slovenski dolg znaša astronomskih 69 milijard evrov. Privzeto 16.08.2014 na: <http://www.finance.si/300516/Public-enemy-Slovenski-dolg-zna%C5%A1a-astronomskih-69-milijard-evrov?cookietime=1408179256>.
- INVESTOPEDIA (2014). Unemployment. <http://www.investopedia.com/terms/u/unemployment.asp>.
- Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (2014). Zakon o urejanju trga dela. Privzeto 06.04.2014 na: http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/trg_dela_in_zaposlovanje/zaposlovanje/zutd/.
- Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (2014). Trg dela in zaposlovanje. Privzeto 19.05.2014 na: http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/trg_dela_in_zaposlovanje/.
- Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (2014). Jamstvo za mlade. Privzeto 19.05.2014 na: http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/trg_dela_in_zaposlovanje/jamstvo_za_mlade/.
- Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (2014). Jamstvo za mlade, Izvedbeni načrt, 2014-2015. Privzeto 19.05.2014 na: http://www.mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/dokumenti__pdf/za_poslovanje/Jamstvo_za_mlade.pdf.

- Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (2014). Program Progress. Privzeto 20.05.2014 na: http://www.mdds.gov.si/si/delovna_podrocja/trg_dela_in_zaposlovanje/progress/
- Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (2014). Program EaSI. Privzeto 11.08.2014 na: http://www.mdds.gov.si/si/delovna_podrocja/trg_dela_in_zaposlovanje/program_easi/.
- Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (2014). Socialno podjetništvo. Privzeto 11.08.2014 na: http://www.mdds.gov.si/si/delovna_podrocja/trg_dela_in_zaposlovanje/socialno_podjetnistvo/.
- Multpl (2014). US GDP Growth Rate by Year. Privzeto 16.08.2014 na: <http://www.multpl.com/us-gdp-growth-rate/table/by-year>.
- Poročilo o razvoju 2013. Kazalniki razvoja Slovenije (2013). Stopnja delovne aktivnosti. Privzeto 14.07.2014 na: http://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/pr/2013/IV/4_1.pdf.
- Republika Slovenija, Ministrstvo za finance (2014). Vlada sprejela Izhodišča za pripravo Rebalansa proračuna Republike Slovenije za leto 2009. Privzeto 16.08.2014 na: http://www.mf.gov.si/nc/si/medijsko_sredisce/novica/article/43/308/.
- Republika Slovenija, Vlada Republike Slovenije (2013). Gospodarstvo. Privzeto 16.08.2014 na: http://www.vlada.si/o_sloveniji/gospodarstvo/.
- Služba Vlade Republike Slovenije za razvoj in evropske zadeve (2013). Ukrepi vlade Republike Slovenije proti finančni in gospodarski krizi. Privzeto 19.05.2014 na: http://www.arhiv.svrez.gov.si/si teme_in_projekti/izhod_iz_krize/aktivno_proti_financni_in_gospodarski_krizi/ukrepi_vlade_republike_slovenije_proti_financni_in_gospodarski_krizi/index.html.
- Služba Vlade Republike Slovenije za razvoj in evropske zadeve (2013). Obvestilo ob uveljavitvi novega Zakona o Vladi RS. Privzeto 19.05.2014 na: <http://www.arhiv.svrez.gov.si/si/index.html>.
- SURS (2010). Aktivno prebivalstvo, Slovenija metodološka pojasnila. Privzeto 25.05.2014 na: http://www.stat.si/doc/metod_pojasnila/07-009-mp.htm.
- SURS (2014). Trg dela - Aktivno prebivalstvo 2005. Privzeto 25.05.2104 na: http://www.stat.si/tema_demografsko_trg_dap.asp.
- SURS (2014). Aktivno prebivalstvo, Slovenija, december 2006. Privzeto 25.05.2014 na: http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=723.
- SURS (2009). Aktivno prebivalstvo, Slovenija, december 2008 - ZAČASNI PODATKI. Privzeto 25.05.2014 na: https://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=2171.
- SURS (2010). Aktivno prebivalstvo, Slovenija, december 2009 - ZAČASNI PODATKI. Privzeto 25.05.2014 na: http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=2945.
- SURS (2011). Aktivno prebivalstvo, Slovenija, december - končni podatki. Privzeto 25.05.2014 na: http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=3735.
- SURS (2012). Aktivno prebivalstvo, Slovenija, december 2011 - končni podatki. Privzeto 25.05.2014 na: http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=4510.

- SURS (2013). Aktivno prebivalstvo, Slovenija, december 2012 - končni podatki. Privzeto 25.05.2014 na: http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=5314.
- SURS (2014). Aktivno prebivalstvo, Slovenija, december 2013 - končni podatki. Privzeto 25.05.2014 na: http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=6059.
- SURS (2014). Trg dela. Privzeto 09.02.2014 na: http://pxweb.stat.si/pxweb/Database/Dem_soc/Dem_soc.asp#07.
- The Statistics Portal (2014). Gross domestic product (GDP) per capita in the United States in current prices from 2004 to 2014 (in U.S. dollars). Privzeto 16.08.2014 na: <http://www.statista.com/statistics/263601/gross-domestic-product-gdp-per-capita-in-the-united-states/>.
- The Statistics Portal (2014). Inflation rate in the European Union and the Euro area from 2004 to 2014 (compared to the previous year). Privzeto 16.08.2014 na: <http://www.statista.com/statistics/267908/inflation-rate-in-eu-and-euro-area/>
- Us inflation calculator (2014). Current US Inflation Rates: 2004-2014. Privzeto 16.08.2014 na: <http://www.usinflationcalculator.com/inflation/current-inflation-rates/>.
- ZRSZZ (2010). Registrirana brezposelnost v Sloveniji. Privzeto 06.04.2014 na: http://www.ess.gov.si/trg_dela/trg_dela_v_stevilkah/registrirana_brezposelnost.
- ZRSZZ (2010). Aktivna politika zaposlovanja. Privzeto 06.04.2014 na: http://www.ess.gov.si/o_zrsz/predstavitev/zakonodaja.
- (2010). Zakon o urejanju trga dela. Ur. list RS, št. 80/2010, 21/2013, 63/2013.